

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Гласник XXI - Број 406
Субота, 10 октобар 1952

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ДА! ЈЕДИНА
НАМ ДЕ УЈЕДО
ДА СЕ ВРА-
ТИМО
КУКИ!

ТО ЈЕ НАЈМА-
ЊЕ ШТО БИХ
МОГАО ДА ТИ
УЧИНИМ! А
САД, ЗБО-
ГОМ!

БРЗИНОМ
КАКВА СЕ НЕ
МОЖЕ НИ ЗА-
МИСЛИТИ,
ФЛАШ И ДЕЈА
ПОЛЕТЕЛИ
СУ КРОЗ
ВРЕМЕ И
СВЕМИР

КОД КУКЕ
СМО, ФЛАШЕ!
НАЗБАД!

ОНО КАО ДА ЈЕ НЕКА-
КВА КОМИТЕТ ЗА
ДОЧЕК!

ГЛЕ!
ЕНО ИХ!

...ФЛАШ И ДЕЈА
ЛИЧНО! УРА!

УРА ЗА
ФЛАША И
ДЕЈА! НАЗ-
ПРИВРЖЕ-
НИЦИ ПАР
НА СВЕТУ!

КЛУБ
"ФЛАШ
ГОРДОН"

У ИМЕ КЛУБА "ФЛАШ
ГОРДОН" ЖЕЛИМ ДА
ВАМ ПРЕДАМ ОВАЈ
ПРЕТЕН КОЈИ СМО
МИ САМИ НАЧИ-
НИЛИ!

УРА ЗА
ФЛАША
ГОРДОНА!

ОХ! ПА ТО ЈЕ
ВЕРЕНИЦИ
ПРЕТЕН!

НАШ КЛУБ СЕ НАДА
ДА ЋЕТЕ МУ УЧИ-
НИТИ ЧАСТ И ДА
ЋЕТЕ ЊИМЕ ДА-
РОВАТИ ДЕЈА НА
ДАН ВЕРИДБЕ!

НИКАД ДРУ-
ГИ ПРЕТЕН
НЕКУ ПРИМИ-
ТИ ОД ФЛА-
ША!

ХВАЛА ВАМ
МНОГО
СВИМА!
ЈА...

КРАК!

ЗДРОБИО
МИ СЕ ПОД
ПРЕТИМА!
НЕ... НЕ
РАЗУМЕМ!

ТАЈ ПРЕТЕН МОРА ДА
ЈЕ УЖАСНО ЛОШЕГ
МАТЕРИЈАЛА!
ЗДРОБИО СЕ
ЧИМ САМ ГА
ДОТАКАО!

НЕ МАРИ, ДРАГИ!
ОНА ЗЛАТНА ДЕЈА
ДАРЕ НАМ
ДРУГИ!

ПАЗИ! ЛОПТА ЛЕТИ ПРАВО НА
НАС!

ФЛАШЕ! НЕ ПО-
КУШАВАЈ ДА ЈЕ
ЗАУСТАВИШ ГО-
ЛОМ РУКОМ!

ЛОПТА СЕ ЗДРОБИЛА!

КРЕЕК

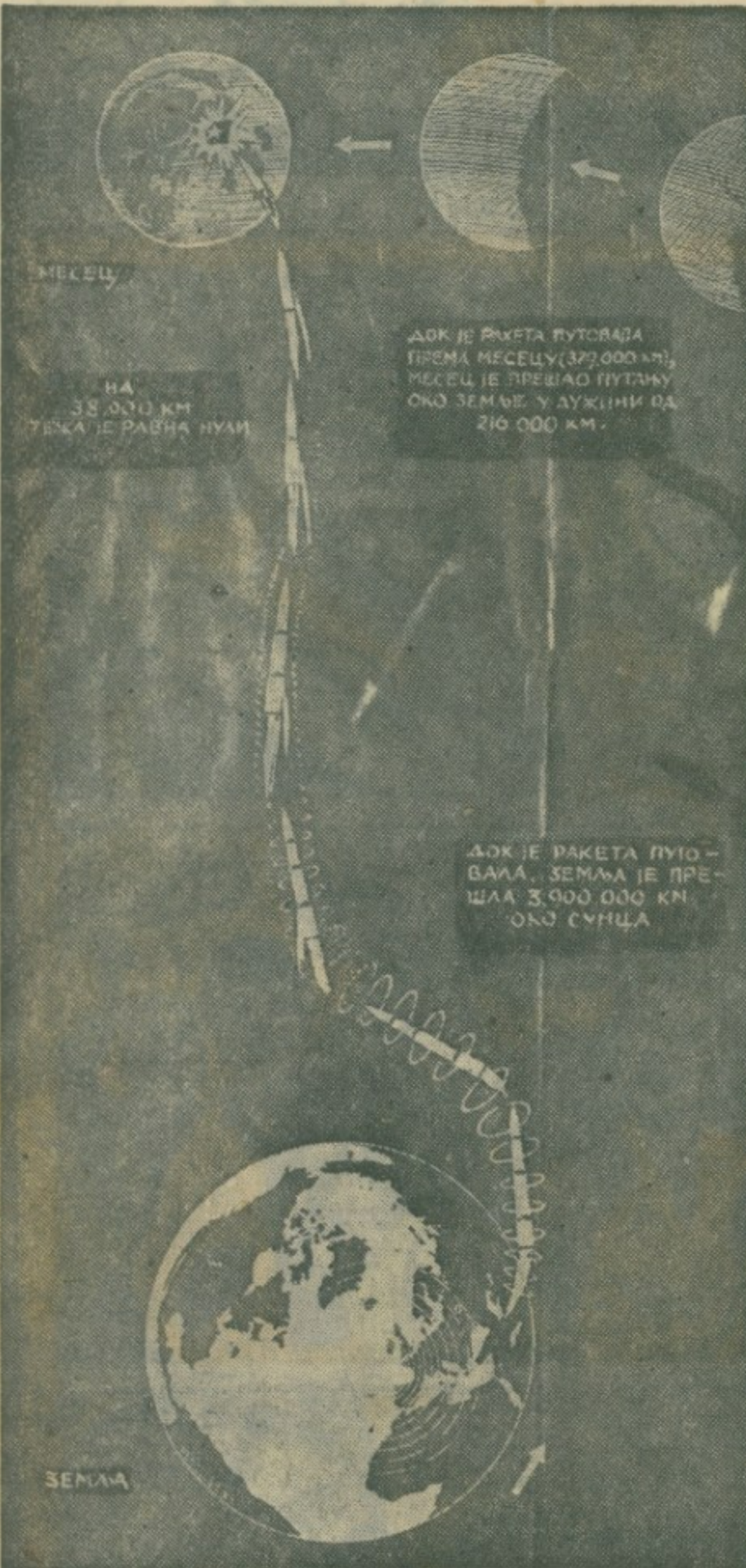
У ОВОМ БРОЈУ:

- СУДБИНА ЈЕД-
НЕ ГЕОГРА-
ФИЈЕ
- КРАЈ ЈЕДНЕ
ПОДМОРНИЦЕ

СТРИПОВИ:
Бајка о цару Сал-
тану, Паја, Ми-
ки, Бим и Бум,
Флаш Гордон,
Ирска бајка, Пе-
газ тражи Хидру
и Сима Зима

»ВОЗНИ РЕД«

совјетске ракете која је ишла на Месец

У току пута, који је трајао 35 сати, „Луник II“ се кретао следећим војним редом:

Субота, 12.45: на емисији Радио Москве званично је обавиштена вест да је упућена ракета на Месец.

18 часова: остојање Земља-ракета износило је 78.000 километара.

17 часова: отстојање је износило 101.000 км.

19 часова: ракета се налазила изнад Индијског Океана.

19 часова 32 минута: на ракете излази натријумов облак који се претвара у вештачку комету.

19 часова 48 минута: астрономи су угледали „Луник II“ који им је засветлео као звезда четвртог степена.

Недеља, 1 час и 20 минута: ракета је изишла из видног поља совјетских опсерваторија. Превалила је више од 200.000 километара.

7 часова: ракета поново улази у видно поље совјетских опсерваторија. Налази се тачно изнад Маркијских Острва у Тихом Океану.

8 часова: Од Земље је удаљена 258.000 км. Апарати у ракети шаљу на Земљу податке о космичким зрацима, магнетском пољу, о микрометеорима итд.

12 часова: отстојање Земља-ракета износи 300.000 км. Ракета је још изнад Пацифика и треба да пређе последњих 80 километара.

14 часова, 40 минута: ракета је ушла у област у којој је месечева привлачна снага јача од Земљине. Њена брзина, која се од почетка није мењала, сада износи 2,31 км у секунду и постепено ће се повећавати.

16 часова: отстојање Земља-ракета износи 322.000 км. Њене су координате: 13,5 степени јужне ширине и 95,9 степени источне дужине.

17 часова: брзина ракете износи 2,33 км. у секунду.

21 час 57 минута: отстојање између Месеца и ракете износи 1.000 км, а брзина 2,97 км у секунду.

22 часа 2 минута и 24 секунда: ракета је додирнула површину Месеца. Последња брзина износила је 3,3 км у секунду.

ПУТАЊА „ЛУНИКА II“

Трећа совјетска космичка ракета

У Совјетском Савезу, 4 октобра 1959 године, успешно је извршено лансирање треће космичке ракете, која је снабдевана аутоматском интерпланетарном станицом.

Лансирање ракете извршено је помоћу вишефазне ракете. Када је добила унапред одређену брзину, последња фаза ракете изнела је аутоматску интерпланетарну станицу на потребну орбиту.

Орбита аутоматске интерпланетарне станице изабрана је тако да се осигура да станица пролази близу Месеца и да обилази око њега.

Према вестима које су дате приликом изабацивања ракете, аутоматска интерпланетарна станица треба да прође поред Месеца на растојању од 10.000 километара, да обиђе Месец и да се врати потом у област Земље и постане њен сателит. Последњи степен треће совјетске космичке ракете тежак је без горива 1558 килограма.

Аутоматска интерпланетарна станица намењена је обимним научним истраживањима у космосу. На њој су постављени научни и радиотехнички апарати, а такође и систем аутоматског регулисања режима горива. Научна и техничка апаратура добија електричну енергију преко сунчаних батерија и хемиских извора струје.

Укупна тежина станице износи 278,5 килограма. На последњој фази ракете налазе се апарати за мерење који укупно теже 156,5 килограма. На тај начин укупна тежина корисног терета износи 435 килограма.

Радам апарата на аутоматској међупланетарној станици управља се са Земље из координационо-рачуноског центра.

Овим се први пут практично

решава проблем враћања ракете из појаса Месечевог гравитације у правцу Земље.

Она има и велик значај за упознавање са другом полулопом Месеца, која се са Земље не може да види. Наиме, у станици се налазе уређаји за фотографисање који ће аутоматски снимати ту Месечеву страну.

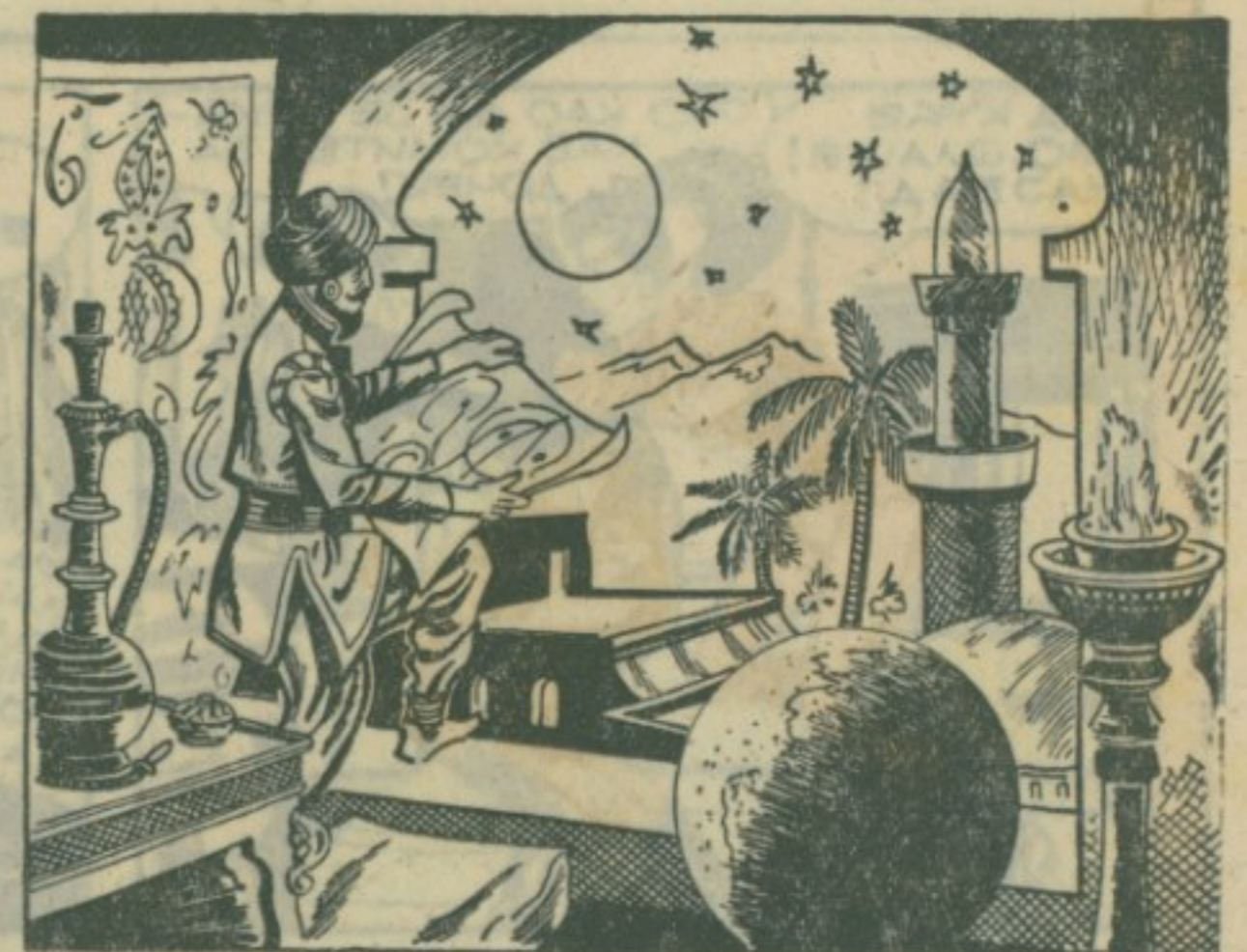
ПРВИ ИЗВЕШТАЈ ЈЕ ВЕЋ ПРОДАН

Америчка ревија „Лајф“ откупила је за суму од пола милиона долара први извештај са Месеца. Овај уговор она је склопила са једним од седморице добровољаца за лет у свемир. У тaborу добровољаца налазе се три сарадника „Лајфа“. Они су спремни да забележе прве утиске првог астронаута који буде стигао на Месец.

Кроз старе записе

ГОДИНЕ 1926 ГОДАР ЈЕ ИСПРОВАО РАКЕТУ СА ТЕЧНИМ ПОГОНСКИМ ГОРИВОМ.

ПЕРСИКСКИ ПЕСНИК ОМАР КАЈАМ, РОЂЕН ОКО 1040 ГОДИНЕ НАШЕ ЕРЕ, УМРО ЈЕ У 86 ГОДИНИ ЖИВОТА. СВОЈИМ РАДОМ ДАО ЈЕ ЗНАЧАЈАН ПРИЛОГ ОИДАШЊОЈ АСТРОНОМИЈИ КОЈА ЈЕ ТАКОРЕЂИ БИЛА У ПОВОЈУ.

ПТИЦЕ КОЈЕ СУ ЗНАЛЕ ТЕЛЕФОНСКИ БРОЈ СВОГ ГАЗДЕ

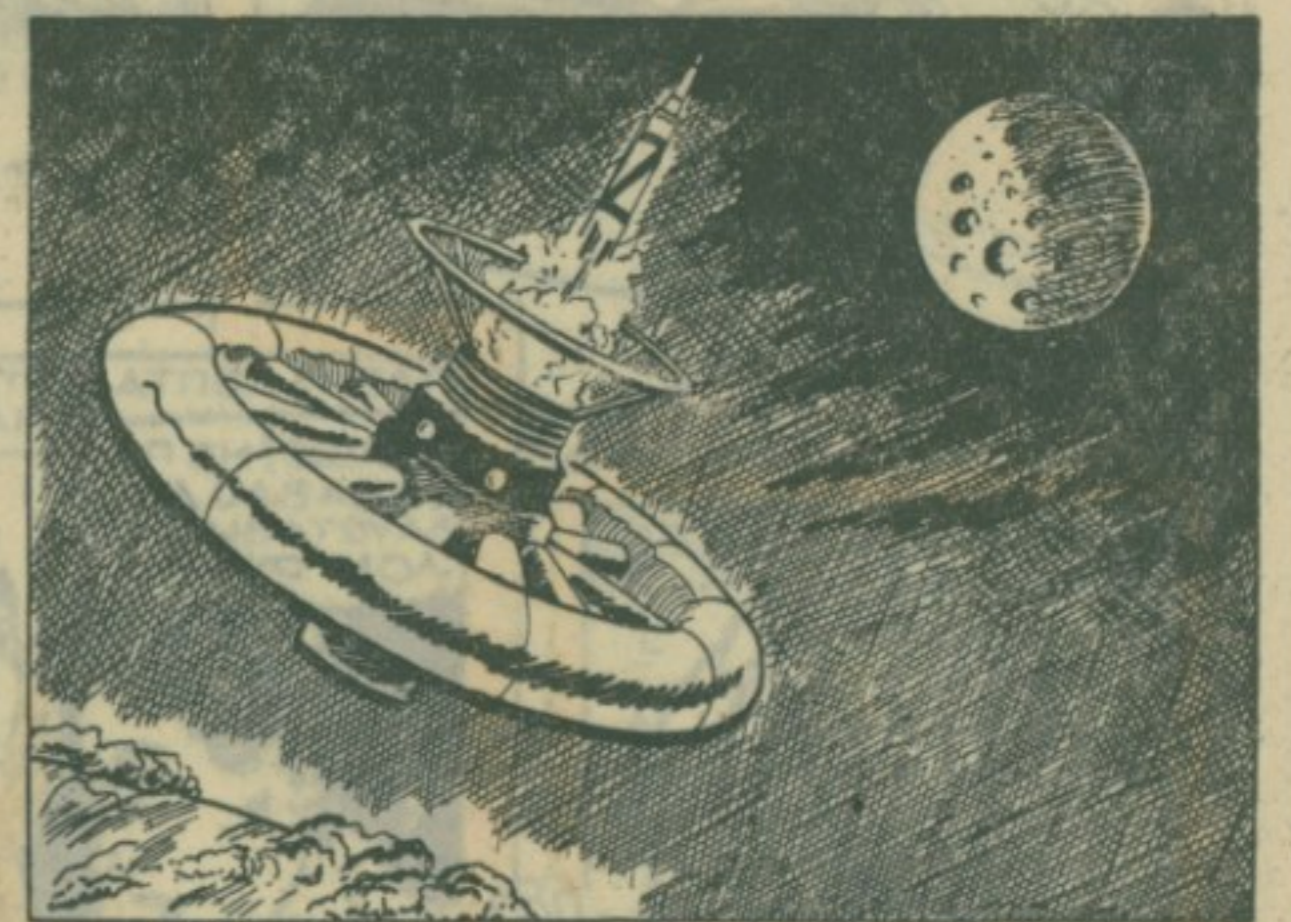
Један седамдесетогодишњи лондонски пензионер из Сохоа био је познат међу децом целог краја због своје вештине у дресирану птица. Сви су се дивили његовим двома птичицама које је набавио из Индије и које је после више месечног труда научио да изговарају неколико реченица. Једног дана служавка је неопрезно отворила њихову клетку и птичице су одлетеле. Тузи њиховог господара није било краја.

Срећом, птице нису узалуд научиле људски говор. Прва је одлетела до једног оближњег парка и спустила се крај ногу једне старије жене која се сунчала. Жена јој је понудила бисквит, птица га је позобала а затим се на запрешће жене љубазно захвалила: „Волим вас, Упландс 1539“. Био је то број телефона њеног газде који је био пресећан када је добио своју прву птичицу из руку незнанке.

Друга птица је одлепшала до оближње поште и слетела на раме једној телефонисткињи. Птица је дуго забављала девојку својим врткутом а затим је и она изговорила магични телефонски број. Девојка се јако зачудила, али је и она, као и жена из парка, окренула број и са друге стране жене заиста се јавио власник птичице.

ЛУКИЈАН ИЗ САМОСАТЕ (126-200 п.н.е.) НАПИСАО ЈЕ ПРВУ НАУЧНУ ФАНТАЗИЈУ КОЈУ ЈЕ ИСТОРИЈА ЗАВЕЛЕЖИЛА. У ОВОЈ ПРИЧИ ГОВОРИ СЕ О ЈЕДНОМ БРОДУ КОЈИ ЈЕ ЗАХВАТИЛА ОЛУЈА И КОЈИ ЈЕ ПОНЕСЕН ВЕТРОВИМА ДО СЕВЕРА НА МЕСЕЦ (ЛЕВО), — ГАЛИЛЕЈ ЈЕ ПОМОЋУ ТЕЛЕСКОПА ДАО ОДГОВОР НА НЕКА ПИТАЊА И ТИМЕ СЕ ПОТСТАКЛО ЗАЧЕТО ИНТЕРЕСОВАЊЕ (ДЕСНО).

ВЕЛИКИ БРОЈ СТРУЧЊАКА ТВРДИ ДА ВИ ВАСИОНСКЕ СТАНИЦЕ ИЗВАН ЗЕМЉИНЕ АТМОСФЕРЕ БИЛЕ НАЈЗГОДНИЈЕ ТАЧКЕ ОДАКЛЕ БИ ЧОВЕК КРЕНУО У ВАСИОНУ. НА ТАЈ НАЧИН УШТЕДЕЛА БИ СЕ ОГРОМНА ЕНЕРГИЈА КОЈА ЈЕ ПОТРЕБНА ДА СЕ САВЛАДА ГРАВИТАЦИОНА СИЛА И ПРОСЛАЊАЊЕ КРОЗ ЗЕМЉИНУ АТМОСФЕРУ, КАДА СЕ ОТИСКИЈЕ СА ЗЕМЉЕ.

Како су постала имена

ЗЕМЉА СТЕПА

— На арапском Билад-ал-араб значи земља степа. То је стварно име познатог полуострва АРАБИЈЕ

на чијој територији може да се смести 10 земаља са површином какву има Италија!

Име је оправдано, јер 96% територије Арабије чине степе и пустиње!

БЕЛА ПЛАНИНА

На острву Хаваји, у Тихом Океану, лежи угашени вулкан

МАУНА КЕА

Висок је 4.214 м. Његов врх је већи део године покривен снегом. Управо због тога су га Хавајци и назвали Бела Планина: мауна — планина а кеа — бела.

СЕВЕРНИ ПУТ

Име земљи фјордова дали су њени становници. У преводу

НОРВЕШКА

(323.917 км² и 3,5 милиона становника) или на норвешком Norge значи „Северни пут“: nord — север и neger — пут.

ТВРЂАВА ДЕМОНА

ДЕ МА ВЕН Д

највиши врх (5604 м) планине ЕЛБРУСА у Ирану. То је кратер угашеног вулкана, који је сав испуњен снегом и ледом. — Заиста, тврђава демона!

ЗЕМЉА БОГОВА

Тим именом назвали су Швеђани своје острво у Балтичком Мору

ГОТЛАНД

Површина му је 2.960 км² а има око 63.000 становника. Они живе од земљорадње, сточарства и риболова.

СИЛНИ ГРАД

Велики град и лука у Шпанији

ВАЛЕНЦИЈА

(око 560.000 становника) добио је име по шпанској речи „Валентиа“ — сила, моћ. Валенсија је град са лепим старим зградама и текстилним, прехранбеним, дуванским, војним и другим фабрикама. Њена лука је позната по производу Помаранџи, мандарина и раног поврћа.

ЗЕЛЕНА ШУМА ИЛИ ЗЕЛЕНА РЕКА?

Двомилионски шкотски град

ГЛАЗГОВ

познат је по многим бродоградилштима (на реци Клајд), металуршким, хемиским, текстилним и другим фабрикама добио је име од

Келта. У преводу са њиховог језика Гласкоу се зове „Зелена шума“ — „Гласцед“, односно „Зелена река“ — „Гласку“.

ТОРИЧЕЛИЈЕВА ТАЈНА

Многима није познато да је проналазач барометра и истакнути математичар Еван Ђелиста Торичели имао још једну пламену страст: астрономију.

Пријатељ и млади савременик Галилеја, Торичели је сам израђивао сочива за свој телескоп и с много жара проучавао звездано небо. Њему је пошло за руком да у изради сочива достигне огроман успех. У својим забелешкама — а Торичели није био скроман самохвалисању — овај научник више пута помиње изванредан квалитет својих со-

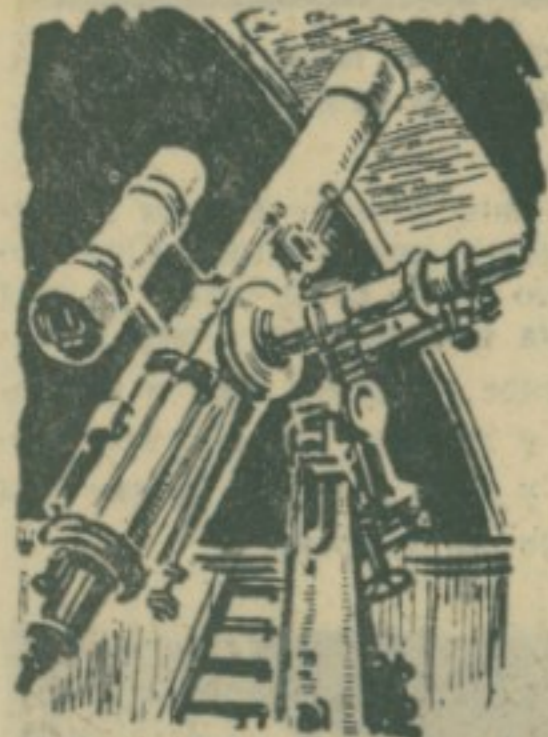

чива говорећи да „чак и мршео не би био у стању да изради боља“.

Сферна Торичелијева сочива заиста су била изврсна. Познато је да су помоћу његовог сочива, чији је дијаметар 83 милиметра и који се чува у музеју историје науке у Фиренци, флорентински научници, 1660 године, решили спор који је избио око Сатурновог прстена. Научници су били поделени на два тabora од којих је један сумњао у постојање прстена. Али, послуживши се Торичелијевим сочивом они не само што су добили доказ о својој заблуди — Сатурн је имао прстен — већ су својим очима могли да виде сенку коју прстен баца на површину Сатурна.

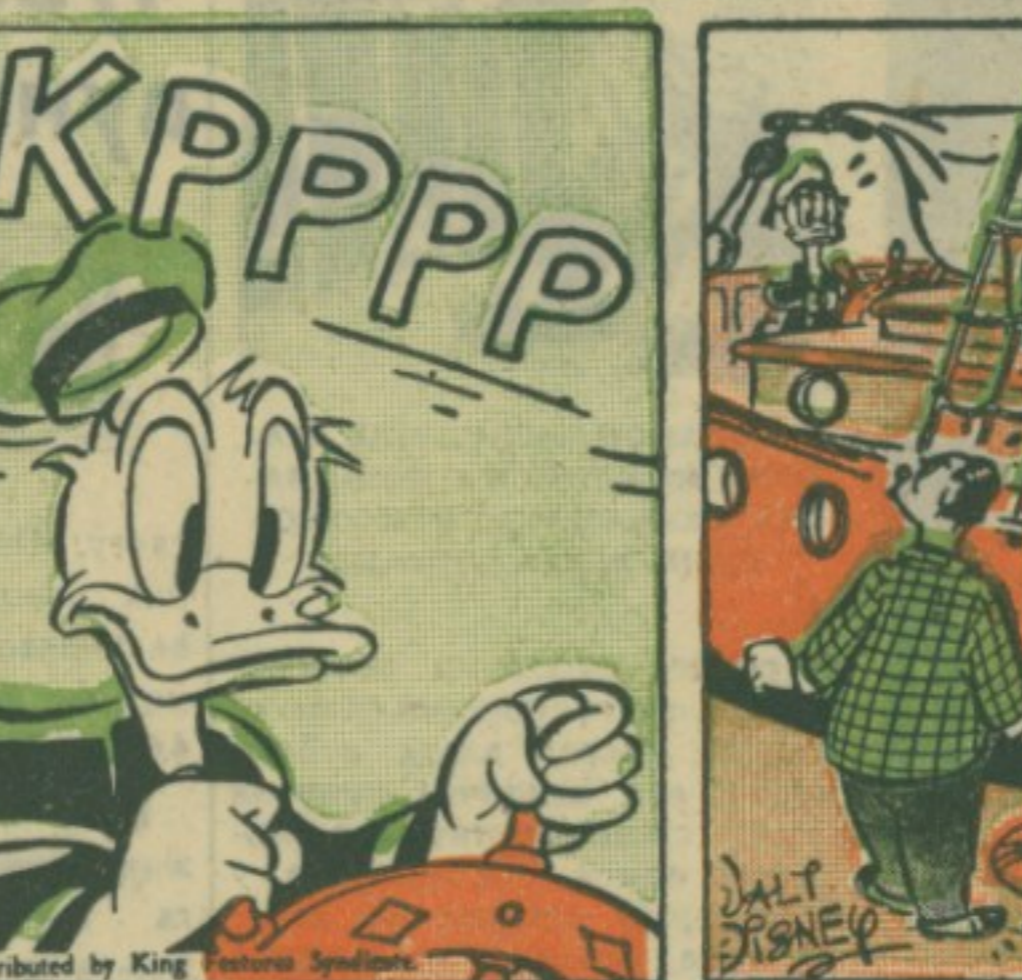
Прошле године, приликом припрема за свечану прославу 350-годишњице Торичелијевог рођења, италијански научници одлучили су да помоћу дифракционе решетке упореде Торичелијево сочиво са савременим. Дифракциона решетка, слично призми, разлаже белу светлост и на тај начин омогућаје да се открију сви недостаци сочива и одреди његов квалитет. Резултат је био запањујући: Торичелијево сочиво показало се бољим од многих савремених.

То је могло да значи само једно: Торичели је знао неку тајну израде сочива, тајну ко-

ја је чак и данас непозната. Али, у чему је тајна? И зашто је остала тајна?

Италијански научници стадали су тада да прекопавају старе архиве. Али, није им успело да нађу оно што су тражили. Торичели, додуше, у својим писмима и забелешкама у више наврата помиње сочиво, али само у општим цртама. Ипак, научници су бар открили због чега је Торичели своју вештину обавио тајном: по наређењу флорентинског херцога у чијој се служби налазио. Поред тога, биле су разјашњене и многе друге појединости из Торичелијевог живота. Наиме, своје најтајније рукописе Торичели је пред саму смрт ставио у један ковчежић и предао их, заједно с другим документима, неком свом пријатељу, с молбом да их касни-

је објави. Али, тај ковчежић био је изгубљен. Неповратно? То је тешко казати. У сваком случају, он досад није пронађен. Могуће је — неки научници су чак у то чврсто уверени — да се међу изгубљеним рукописима крије и онај у коме се налази тајна сочива.

Дош се ковчежић не нађе, о Торичелијевој „тајни сочива“ може се само нагађати. Није искључено да је суштина Торичелијевог изума у савршености геометриског сочива. У

једном свом писму Торичели каже: „Добио сам 300 златника од великог херцога у знак признања за моје откриће у области израде стакла, постигнуто путем геометриских израчунавања... и на основу теорије рефракције...“ Могуће је да је Торичели утврдио законе најбољег геометриског облика сочива. Све је могуће. Али, одређено се може рећи само једно: Торичелијево откриће било је веома значајно. Нажалост, оно је и данас тајна.

Стварност демантује математику

Енглески професор математике Френк Луис објавио је недавно у листу „Спорт и природа“ теориски чланак у коме између осталог пише да је у току једне фудбалске утакмице немогуће дати више од 203 гола. До овог закључка он је дошао путем математичких израчунавања. „Трфење професора Луиса није тачно“ — написао је редакцији поменутог листа четрнаестогодишњи ученик Харолд Хевиленд из Бирмингама. — „Године 1916, фудбалски клуб „Порција Теч“ победио је „Камберленд“ с резултатом 220:0.“ Спортски уредник листа проверио је истинитост навода ученика Хевиленда и уверио се да је тачан.

СИНАН

У старој Кини, у престоници моћног цара Ци Шин-Хуана, био је подигнут раскошни и величанствени дворца. Највећа знаменитост овог дворца била су његова северна врата. Како каже легенда, та врата чувају суцара од рђавих гостију, свих оних који би дошли са злим намерама: било је довољно да човек у оклопу и са оружјем ступи у врата па да, привучен тајанственом силом, не може да направи ни корака даље. Врата су уствари била начињена од „камена материнске љубави“ — како су онда називали магнетску гвоздену руду. У то време се сматрало да је та руда мајка гвожђа и да га њена љубав неодољиво привлачи.

Откривши својство магнетске гвоздене руде да привлачи гвожђе, Кинези су временом дошли и до сазнања о поларизацији тог минерала и искористили ту особину за одређивање страна света. Тако се у Кини још у 3 веку пре наше ере појавио први у свету магнетски компас. Називали су га „синан“, тј. „онај који води ка југу“.

плочницу дршка не додирује, већ да слободно виси над њом. При томе се кашика могла слободно окретати око осе свог избоченог дна. И кашика и плочница лежале су на великој плочи или сточићу од бабра или дрвета са упртаним водичким знацима који одговарају степенима компаса и који су служили за одређивање страна света.

ПРЕТЕРАНА ВЕСТ

Марк Твен је једног дана прочитао у месним новинама вест ове садржине: „Марк Твен, наш познати и много поштовани суграђанин јуче је преминуо. Нека је мир његовом пепелу!“ Марк Твен одмах је упутио писмо редакцији ове садржине: „Вест о мојој смрти ипак је претерана. Марк Твен“

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

СПОМЕНИК ИЗДАЈНИКУ

ИЗНАД ЧАСОВНИКА НА ГРАДСКОМ ВЕКНИЦИ У БЕНФЕЛДУ (ФРАНЦУСКА) НАЛАЗИ СЕ СТАТУА НЕКАДАШЊЕГ ОПШТИНСКОГ СЛУЖБЕНИКА ШТУБЕНХАНЗЕЛА, У ЧИЈОЈ СЕ ЈЕДНОЈ РУЦИ НАЛАЗИ МАЉ ЗА ОТКУПАВАЊЕ ЧАСОВА, А У ДРУГОЈ КЕРА С НОВЦЕМ.

ГОДИНЕ 1331 ШТУБЕНХАНЗЕЛ ЈЕ ИЗДАО ГРАД НЕПРИЈАТЕЉУ ЗА КЕСУ ЗЛАТА

СТАРИ МОРСКИ ВУК

ЏОРџ БИСТОН (1499-1601) КОМАНДОВАО ЈЕ ЈЕДНИМ ЕНГЛЕСКИМ РАТНИМ БРОДОМ У ПОМОЋ ЕКОЈ БИЦИ ПРОТИВ ШПАНСКЕ АРМАДЕ КАД ЈЕ ИМАО 89 ГОДИНА

СТАРИ ЦРТЕЖ КОЈИ ПРЕТСТАВЉА КОНЈЕ

У ПЕЋИНИ ЛАСКО, У ФРАНЦУСКОЈ, САЧУВАНО ЈЕ 30.000 ГОДИНА ЗАХВАЉУЈУЋИ СТАКЛОМ ОЛОЖУ НАСТАЛОМ „ЗНОЗЕЊЕМ“ СТЕНА И СТВАЊАВАЊЕМ „ЗНОЗА“

НАДЕКЕТРАВАГАНТНИЈИ БАНКЕТ У ИСТОРИЈИ АГОСТИНО КИЊИ „ВЕЛИЧАЈСТВЕНИ“ (1465-1520)

РИМСКИ БАНКАР И ТРГОВАЦ ПРИРЕДИО ЈЕ ЈЕДАН БАНКЕТ ЗА СВУ РИМСКУ АРИСТОКРАЦИЈУ А ЗАТИМ ЈЕ СВЕ ПОСУБЕ И ПРИБОР ЗА ЈЕДНО БАЊИНО У РЕКУ ТИБАР МАДА СУ СВАКИ ТАЊИР, ВИЉУШКА И КАШИКА БИЛИ ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

БРАДАВИЧАСТА СВИЊА
НА ИЗГЛЕД ВЕОМА ТРАПАВА МОЖЕ ДА ТРЧИ БРЖИНОМ ОД 55 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС

СУНЦОКРЕТ

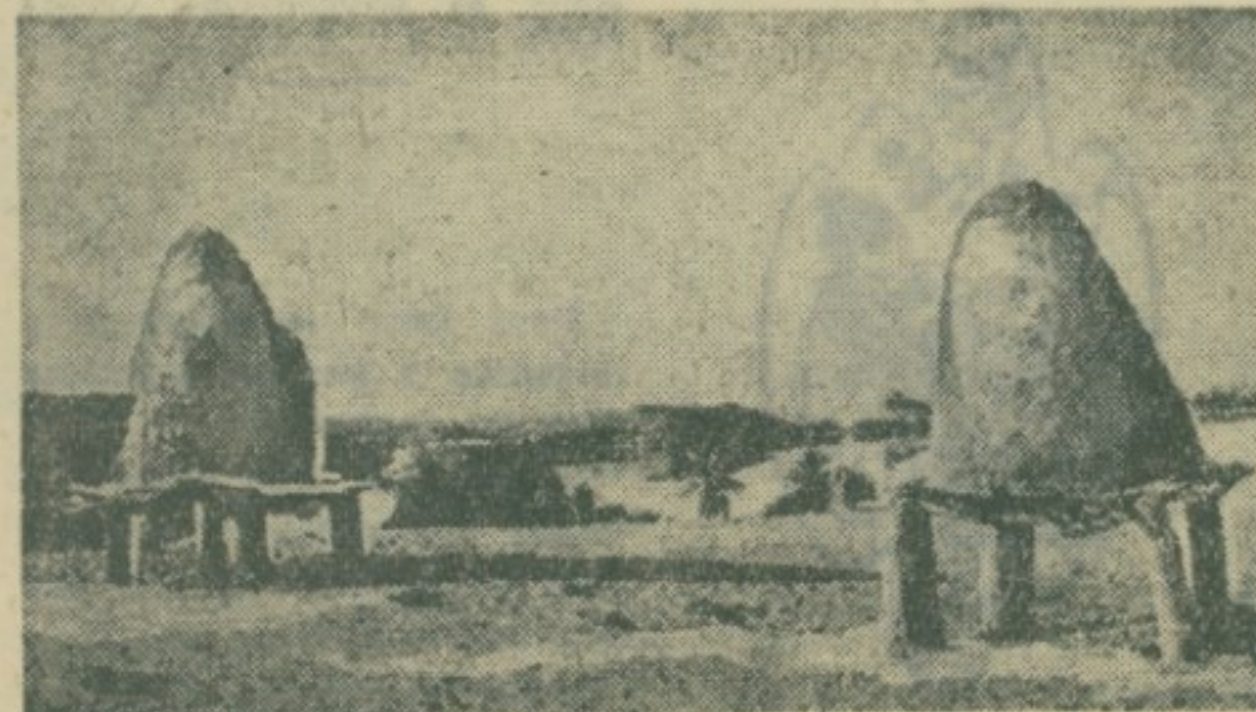
ОА ЈОШ ЈЕДНИМ ЦВЕТОМ У СРЕДЊИМ ЦВЕТАО ЈЕ У ВРТУ МЕРИ РОБЕРТСОН У ЛОНКОНИНГУ (САД)

УНИАНГА

ПАЊ ПАЛМЕ ПРЕТСТАВЉА СПОМЕНИК ВИЛИ КОЈА ЈЕ ПО ПРЕДАЊУ ЈЕДНОГ ДАНА ИЗИШЛА ИЗ ЈЕЗЕРА И ЗАЉУБИЛА СЕ У МЛАДИТА КОЈИ ЈЕ НА ОВАЛИ ЧУВАО ЈЕДНУ ПРНУ ОВЦУ. ПО ЛЕГЕНДИ СТАНОВНИШТВО ВОДИ ПОРЕКЛО ОД ТЕ ВИЛЕ А ЊЕНА ЛЕПОТА ПРЕНЕЛА СЕ НА СВЕ ЖЕНЕ ПЛЕМЕНА

Либиа, Фезан, Тибести, Енеди, па затим 200 километара жуте пустиње под страшним зрацима афричког сунца. Путник просто не верује да ће икад стићи на крај овог врелог песка, кад се, као да је неким чудом створена, пред њим појави зелена долина, усред које блиста јасноплаво језеро, опколјено густим палмовим гајевима. То је Унианга — чудо и загонетка Сахаре. Народ ове области живи мирним животом, вредан је и не оскудева

ВАШЕКСЕ УРМИ ЧУВАЈУ СЕ НА ЈЕДИНОСТВЕН НАЧИН УРМЕ СУ ПОКРИВЕНЕ ИЛОВАЧОМ, ТИ МАГАЦИНИ ИМАЈУ ОБЛИК МАЛИХ ПИРАМИДА КОЈЕ СУ ПОДИГНУТЕ НА СТУБОВИМА, ДА ВИ СЕ ЗАШТИТИТЕ ОД МИШЕВА И ТЕРМИТА.

ЗА СТАНОВАЊЕ СЛУЖЕ ШАТОРИ ПОКРИВЕНИ ПОЊАВАМА, ПОЊАВЕ СУ РУКОТВОРИНЕ ЖЕНА УНИАНГЕ

у својим скромним потребама. На густо пошумљеним обалама језера влада дубоки мир и ова идилична природа служи становништву као најлепши одмор. Трговина се у овом крају заснива на замени робе. Становници Унианге преносе свој производ — со у Судан да би је тамо заменили за просо, тканине, чај, шећер и друго.

Постојбина чувене вуне

Кашмирска вуна, која се добија од оваца из индиске покрајине Кашмира, сматра се за најбољу вуну на свету. Она се добија од мрких оваца, које цело пролеће и лето проведу у планинама на висини од 3.000 до 4.000 метара.

Када се упролеће отопи снежни покривач, тада пастири са породицама, шаторима, пољским кухињама, покућством натовареним на поније и са огромним стадима оваца одлазе на испаше под врх

ЈЕДАН ПАСТИР ПАЖЉИВО ПОСМАТРА НЕБО, ПИТАЈУЋИ СЕ КАКВО ЋЕ СУТРА БИТИ ВРЕМЕ.

ове планине. Пут траје неколико дана. Дневно се превалико по 30 километара. Дрво за огрев и прибор за кување натоварени су на поније. Велики сури медведи и огромни орлови често нападају стада, па се пастири удружују и бра

Рат пиџама и спаваћих кошуља

Између фабриканата мушких пиџама и произвођача мушких спаваћих кошуља у Енглеској сада се води отворена борба. Упркос својој конзервативности, Енглези су прешли на пиџаме. То је нанело велику штету произвођачима спаваћих кошуља. Повео се „прави рат“. Произвођачи кошуља тврде да је „ношење панталона ноћу штетно по здравље и да омета слободно развијање тела“. Претставници пиџама одговарају им да су они савременији и да у пиџамама има више естетике. У свађу се умешао и познати енглески лист „Панч“, који због изумирања мушких ноћних кошуља окривљује Шекспира. „Шекспир је, пише „Панч“, извео Јулија Цезара у ноћној одећи на позорницу. Иако је она доброг кроја, моћни Римљанин ипак је помало смешан. Тако изгледају и сви други мушкарци који још носе спаваће кошуље“.

„Шекспир“ и „Молијер“

Многи се људи у Паризу зачуде када потраже телефонском британску амбасаду, јер им се отуда јави мушки глас и каже: „На телефону је господин Шекспир“. Један Парижанин коме се то недавно догодило био је извесно време у недоумици и помислио да је то нека шала, па је одговорио: „А тако, е овде је Молијер“ и спустио слушалицу. Међутим, није ту посредни никаква шала, јер се секретар британске амбасаде у Паризу стварно зове Виљем Шекспир.

НА ОВОЈ СЛИЦИ ВИДЕ СЕ ДВА ДЕЧАКА КАКО СЕДЕ НА УЛАЗУ У ЈЕДНУ ПЕЊИНУ ИСПРЕД ЈЕДНОГ СЕ НАЛАЗИ НАРГИЛА. ДЕЦА СЕ ВРИНУ ЗА ВОЉЕСНЕ ОВЦЕ, УВЕК ДЕЧАЦИ У ОВОЈ ПУСТОШИ НАВУ НЕКУ РАЗОНОДУ; ОНИ СУ СРЕЉНИ И ЗДРАВИ.

БЛАГО САСАНИДА

Династија Сасанида владала је Ираном од 224 до 651 године. Она је успела да после многобројних борби обнови Иран и да их скоро изједначи са славом и величином коју је имао у време Кира и Дарија. Један од најмоћнијих владара ове династије био је Хосро II, који је водио дуге и крваве ратове против Византије. Побеђен од византишког цара Ираклија, Хосро се разболео, али није умро природном смрћу. Племство није

омарагидима, који осветљавају мрак и који су служили као осветљење у тамним ноћима. Пошто је круна била сувише тешка ма за чију главу, постојао је један златан ланац дуг 70 лаката, којим је круна била обешена за свод престоно дворане. Висина на којој се налазила круна била је тако подешена, да круна само додирује краљеву главу док он седи на престоли. Пошто се посетиоци нису смели много приближити престоли, њима се чинило да круна заиста стоји на краљевој глави, јер се издалека златни ланац

састављену за ту сврху, а из чијих се речи могло послудити шта се догодило. Схвативши певачеве речи у једноме тренутку, краљ повика:

— Несрећнице, Шаблез је мртав!

— То је краљ рекао, а не ја! Пожури да каже певач.

— Добро, прихвати краљ, спасао си и себе и једног другог.

Према сачуваним описима, Хосро II имао је у својој дворани за примање велелепни престо дуг 80 лаката. Био је сав начињен од слоноваче и тиковог дрвета, а украшен сребром и златом. Уздигао се у виду степеница, а на врху се налазио подиум са седиштем. Изнад престола налазио се балдахин од злата и лапислазулија, са многобројним драгим камењем. На балдахину су биле приказане звезде и знаци зодиака као и привори из краљевог живота, ратовање, ловови. Горњи део престола прекривала су четири сага проткана златом и украшена бисером и рубинима, а сваки сав претстављао је по једно годишње доба и имао шаре које су му одговарале.

Сличан, али још већи — био је дуг и широк по 60 лаката — био је један сав у дворани у којој је краљ обедовао, у његовој престоници Ктезифону. Овај сав звао се „Хосрово пролеће“. Зиме је краљ обедовао у дворани у коме се он налазио и гледао сав који му је дочаравао пролеће, јер

су шаре на њему приказивале асне и потома који пролазе кроз велики врт, ошарени житним пољима и вољкама са гранама и плодовима од злата и разнобојног драгог камења.

„Благо које је донео ветар“ и „Воловско благо“

Када су Иранци опосели Александрију, Византинци, који су у то време владали Египтом, покушаће да спасу огромно богатство нагомилано током векова у томе граду. Благо је натоварено на неколико бродова и упућено у неку сигурну луку, ван домања непријатеља. Али највећа бура, и јак ветар натера бродове на обалу, управо тамо где се налазио ирански дозор. Отуда име „Благо које је донео ветар“. Иранци су благо пренели у своју престоницу, тамо га пребројали, а затим га оставили и више га нису дирали. Стојало је као нека резерва која је пала као с неба, неочекивано.

О једном другом благу иранских краљева прича се овако:

Један ратар орао своју њиву са два вола. Одједном, плуг му запе за дршку једног ћупа пуног злата. Ратар оде у двор и извести краља о своме налазу, а овај нареди да се њива прерије и поводи благо које је у њој закопано. Нађено је сто ћупова злата и других драгоцености. Благо је припадало Александру Великом, као што се видело по печатима којима је било обележено. Краљ је био запрепаштен количином злата, па је један ћуп поклониле ратару, а остало је смештено у посебну ризницу као „воловско благо“.

КАО УКРШТЕНИ МАЧЕВИ

На горњој слици видите пеликане у дивном лету, а на доњој они воде упорну борбу за гнездо. Док беба пеликан тражи мало хлада на усипаном песку, власник гнезда се томе одупире, па тата-пеликан настоји да заштити младунче великим кљуном, јединим својим оружјем.

хтело прихватити да будући велики краљ“ буде онај син Хосров кога је он означио, већ један други, старији. Хосро је бачен у тамницу звану „Кућа таме“ и у њој убијен 628 године. После њега брзо се изређао већи број владара, док 651 године Арабљани нису освојили Иран.

Хосро II, последњи заиста моћни владар ове династије, био је веома похлепан на накит и друге лепе и скупоцене ствари, а поред тога волео је удобан и раскопан живот. Уосталом ни, његови претходници нису заостајали много за њим, те се током времена у краљевским дворцима накупило огромно благо, о коме су легенде кружиле још дуго после пропасти иранске државе. Благо сасанидских краљева описивали су многи летописци и опевали песници, персиски и арабљански. Они тврде, и то према скромним проценама, да је Хосро II у својој дворци Лаггарду имао 3000 слугу, 8500 коња, 760 слонова, 12.000 маги за ношење дворског пртљага и много штошта другог.

Равне драгоцености

Неки предмети из Хосровог двора сматрани су због своје вредности окупационој и лепоте чудима свога века, као на пример један бели слон. Постојао је један чудни у брус, који је краљу служио за брицање руку, а кад би се испрљао, бацали би га у ватру; али он не би изгорео, него би ветра само скинула мрље са њега. Овај у брус свакако је био ткан од азбеста. Међу многобројним кованим и некованим комадима злата налазио се и један грмен који је био мек као восак, тако да су се од њега лако могле правити разне фигуре. Чувен надалеко био је и Хосров шах, са фигурама од рубина и смарагда.

Краљевска круна била је начињена од злата, а тежина јој је износила око 60 килограма. Круна је била украшена бисерима великим као врапчија јаја, рубинима и

није видео због нарочито подешеног осветљења кроз отворе на своду.

Кавагова застава

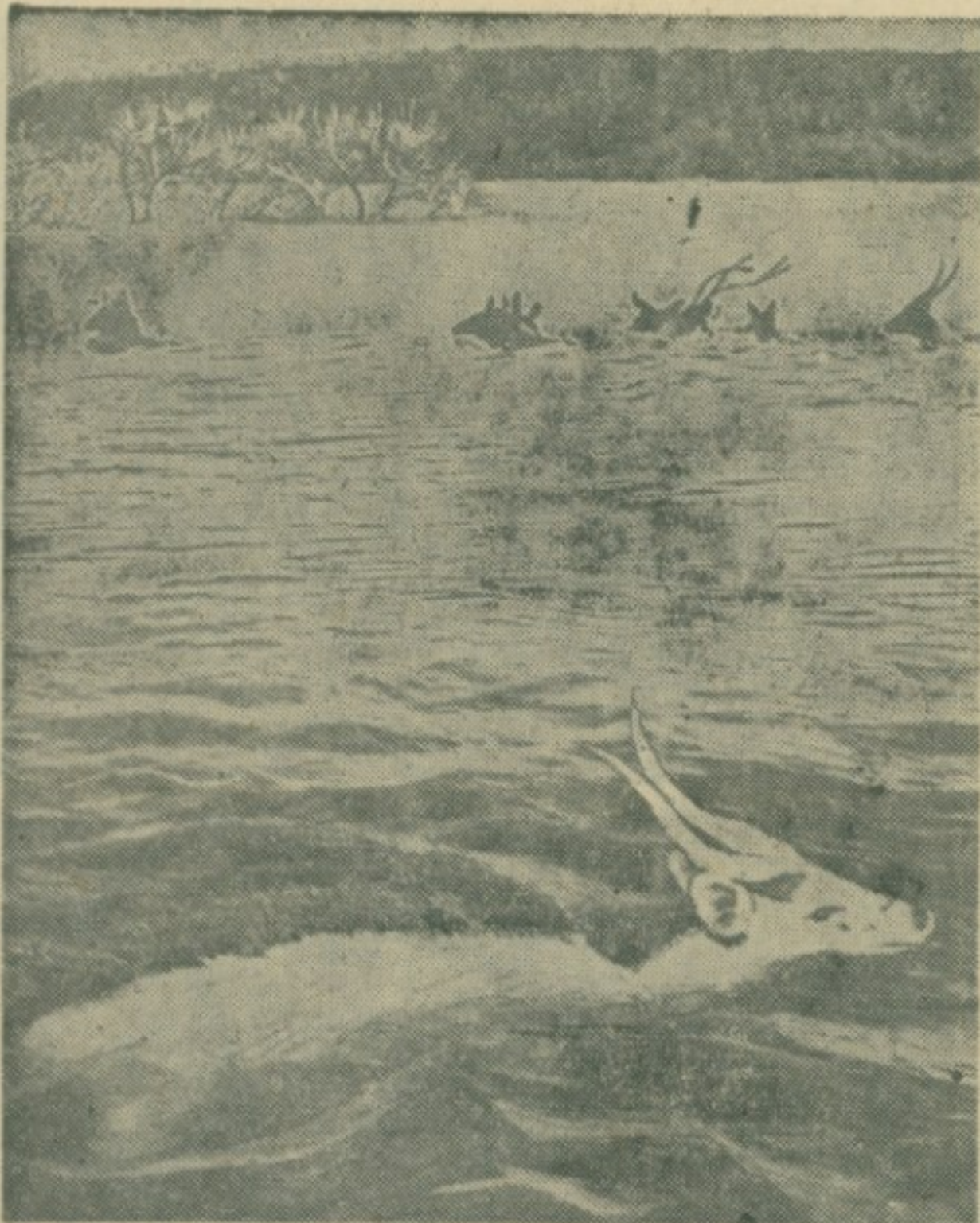
Према иранској легенди, ковач Каваг је у старо време подигао народ на устанак против тиранина Дахага истакнувши своју кожно кецељу на врх копља као заставу. Када је тиранин срушен, власт је поверена једном потоку старе династије. Од тога времена „Кавагова застава“ постала је стег иранских краљева и ношена је у рат.

Кавагова застава била је од коже пантера — по неким лава или медведа — правоугаоног облика. После сваке добијене битке краљеви су је украшавали, ставајући на њу све нове и нове драгуље. Када су после тродневне битке, 636 године, Арабљани разбили иранску војску под заповедништвом краљевског намесника Ростаме, који је сам погинуо, запленили су Кавагову заставу. У то време застава је била сва покривена златом и сребром, рубинима, бисером и другим драгим камењем. Зато је застава сматрана за ремек-дело и једно од чуда свога времена. Она је чувана за све време мира у краљевској ризници, а у рату је поверавана архивном заповеднику.

Коњ Шаблез

Хосро II имао је тркачког коња по имену Шаблез, који се помиње у делима многих персиских и арабљанских песника. Он је толико волео свога коња да се једном заклео да ће убити онога који му буде саопштио да је коњ угинуо. Када се ово једном заиста догодило, преплашени коњушар који је имао за дужност да се стара о коњу није знао шта да ради, јер му је краљева заклетва била добро позната, а и његова људ. Спасао га је, међутим, један од краљевих певача. Он узне на себе да владару саопшти тужну вест. Учинио је то на увијен начин, певајући једну тужну песму

НАЈВЕЋЕ СПАСАВАЊЕ ЖИВОТИЊА

На реци Замбези, недалеко од Солс берија, а око 450 километара од највећег водопада на свету Викторије, још од 1955 године гради се цинковска брана која ће представљати највећи хидротехнички објект ове врсте на свету.

Иза оријашке бране, високе 120 метара, настало је једно од највећих вештачких мора на Земљи, које ће ускоро по-

крити три милиона квадратних метара земље. Само највиши врхови вире још из те простране водене масе.

На овим осамљеним врхунцима изнад воде искупио се сав животињски свет са поплавленог подручја: хиљаде зебри, слонава, носорога, лавова, леопарда, мравоједа, мајмуна, инсеката и других разних животиња. Све то помало личи на потоп легендарне Атлантиде.

Пошто ниво воде непреста-

но расте, уплашене звери покушавале су последњих недеља да нађу спаса скакањем у воду или су пливале по више километара да би се докопале обале. Велик број се утопио у ускомејаној бујици.

Да не би пропало ово драгоцено животињско благо, један од најбољих ловаца Африке педесетогодишњи Бил Ливингстон организовао је велику акцију спасавања угрожених звери. У овом подухвату учествује око стотину белих и црних ловаца из целог краја.

Крупне животиње биле су у стању да препливају водено пространство уз помоћ људи који су им служили као водичи и означавали им правац из чамца или би помоћу два чамца опколили животињу, па јој тако помогли да се спасе. Оне животиње које нису биле у стању да препливају вештачко море успаване су и транспортоване бродовима.

Све ситније животиње ухваћене су у мреже које су биле распете између дрвећа на острвима. Поклатани су и неки инсекти и спасени од уништења.

Најтеже је било спасавање зебри, јер их је у води хватала паника. Једна је преврнула мањи моторни чамцац и морали су да је ужалма извуку из воде и спасу на једном сплаву.

Занимљиво је да су се леопарди из страха посакривали у дупљама стена. Због тога су ловци морали да на њих нахушкају велике мајмуне бабуне, па да они крену из својих склоништа и поскачу у воду.

Скоро све спасене животиње одмах су пуштене на слободу, пошто су лекари претходно извршили анализу њихове крви, јер су многе биле оболеле од болести спавања. Нарочито дели примерци крупних животиња отпремљени су у разне зоолошке вртове. У целој овој акцији укупно је спасено око пет и по хиљада крупнијих и ситнијих афричких звери и животиња.

КАДА КИШОБРАНИ НИСУ ПОСТОЈАЛИ...

Кишобране и сунцобране изумели су као и многе друге практичне ствари још древни Кинези. Они су употребљавали кишобране са натечутим, повијеним шпикама, читава четири века пре наше ере. Према „Енциклопедији о пореклу“, коју су 1834 године у Паризу објавили Нолел и Карпанте, кишобран је претстављао знак достојанства, отмености и престижа.

Кишобран није био познат у средњовековној Европи. Занимљив је један сачувани документ из 1375 године који претставља наруџбину за рачуни бургонских војвода, а у њему се говори о два шешира са широким ободима против кише. Такве велике шешире, претече данашњих кишобрана, волео је и Луј XI.

У Европи су се први кишобрани појавили у XVI веку. Још 1578 године Анри Естен писао је „да су племићи Шта-

није и Италије, да би се одбрањили од сунца, кише и мува носили необичне павиљне причвршћене на једној хршци. Они су били довољно пространни да заштите три до четири особе.

Кишобране и сунцобране дошли су из Азије и Африке португалски морепловци. Обичај да се такви предмети носе за заштиту против кише укорењено се у Француској 1620 године. У веку Луја XIII прочуо се глумца Табарен због свога кишобрана за заштиту против непогода. Јануара 1710 године краљ Луј XIV издао је из Версаља писмену привилегију којом уступа монопол за производњу „савијајућих кишобрана“ проналазачу Јану Маријусу. Из овог документа види се да се ради о нарочитој врсти кишобрана на расклапање који се може сместити у цилиндричну кутију чији је пречник 27 милиметара, а тежак је само 150 грама!

ЧИНИ СЕ...

Задње ноге код жирафе (мада се човеку чини друкчије) нису ништа краће од предњих.

Ето, само толико

При условима и притиску какви постоје на Земљи, сва водена пара која се налази у атмосфери планете Марс заузела би запремину нешто већу од једног кубног метра.

ДО СВОЈЕ 84 ГОДИНЕ ОПЕРИСАН 92 ПУТА

То се први пут догодило новембра године 1895. Једног дана, у једној лабораторији у Чикагу млади науч-

ник Емил Граб, прелазно је левом руком преко стаклене цеви коју је сам начинио. Помоћу електрицитета он је успео да добије зеленкасту светлост о којој се у то време веома мало знало. После шест месеци млади Граб је приметио на својој левој руци сумњив ожиљак који се претворио у рану. Лекар га је послао специјалисти за кожне болести а овај му је рекао да је неки немачки научник по имену Вилхелм Конрад Рендген, такође открио загометно зрачење и дао му име икс зраци. То поподне је Емил Граб схватио да ће, можда, баш он бити прва жртва у Америци толико опасних и данас толико корисних зрака. Био је храбар, волео је живот и одмах је одлучио да се оперише.

Емил Граб је навршио 84 године, целог живота је радио са рендгеновим зрацима и због њих је морао недавно да се оперише по 92 пут.

Од 1895 до 1959 године догодило се много штошта у научноковом животу. Три месеца после прве незгодне усавршио је један систем апарата који је у оно време

пружао максимум сигурности. У току деценија одбучио је 7.000 америчких лекара како треба да рукују рендгеновим апаратом. Од њих је 300 ипак изгубило живот, а Емил Граб у 84 године и после 92 операције коже канцерозног порекла и даље даје упутства младим лекарима.

ЖУТА МРЉА

Француски лекар Антоан Портал (1742—1832) био је чувен по својим брзим и тачним дијагнозама. Једном је он у пратњи још једног лекара, обилазивиши болницу, застао крај постеље неког болесника коме је раније био одредио веома строгу дијету. Пошто је опипао болеснику пулс, Портал рече:

— Драги мој, ви сте упркос мојој забрани појели једно јаје.

— Шта! — повика болесник. — И ви сте то погодили по мом пулсу?

— Да. Јаје садржи сумпор, фосфор, беланчевину — све оне састојке које ваш стомак не може да вари. Да бисте исправили погрешку, морате данас узети неко добро средство за чишћење.

Када су напустили болесничку собу, Порталов колега рече. — Ви сте заиста фантастичан дијагностичар. Ја заиста не схватам како сте према пулсу могли да утврдите да је болесник појео јаје.

Портал се насмеја:

— Зар ви нисте приметили на његовој кошуљи једну жуту мрљу?

И ГОЛУБОВИ...

Велики јапански листови користе за пренос листова и поште авионе, хеликоптере, лађе, аутомобиле. Али, три највећа јапанска листа користе и голубове. Они у својој служби имају око 450 голубова-писмоноша. У пракси се показало да у извесним случајевима једино голубови могу да буду ефикасни када се преносе хитне новости. Тако је, на пример, за време свetskог првенства у голфу, које је одржано својевремено у једном токиском предграђу, један фоторепортер имао са собом десет голубова-писмоноша. Они су успели да за 40 минута пренесу 10 филмова. Да су за ове употребљени аутомобили, требало би два пута више времена.

СНАЛАЖЉИВИ ТРГОВАЦ

Многи мушкарци примили су кравате на поклон, али многима поклон није био по њиховом укусу. Тога се сетио и неки трговац у Вилмингтону, у Америци, па је дошао на једну оригиналну идеју. Отворио је радњу за размену кравата. Сваки човек може да пошаље кравату која му се не свиђа, али уз њу и један долар. Дужан је да опише боје и шаре које жели, па ће му овај трговац послати замену.

Кратке занимљивости

● Пужеви пију воду не само устима, већ упијају и влагу кроз спољашњи покривач тела. За време једног опита пужеви, који су претходно опрезно осушени, упили су за шест часова кроз слузасту омотач количину воде која одговара половини њихове телесне тежине. Раним јутром пужеви „кожом“ пију росу коју истресају са лисица и траве. Да додамо још и ово: на Земљи има неколико хиљада разних врста пужева, од којих су неки тежки до 5 килограма.

● Све донедавно за најмању књигу на свету сматрала се књига дугачка 16 и широка 11 милиметара у којој су налази једно Галилејево писмо. Овај рекорд тучен је недавно: Конгресна библиотека у Вашингтону добила је књигу велику свега 0,62 квадратни сантиметар. Књига садржи свега 11 страница.

● Венеција лежи на 18 малих острва која међусобно повезују 378 мостова. Белгиски град Ган, административни центар Источне Фландрије, подигнут је на 26 острва која су повезана са 207 мостова. Амстердам такође лежи на 26 острваца повезаних многобројним мостовима.

● Од свих „динова“ о којима постоје тачни подаци, за највишег се сматра Американац Роберт Уодлоу, који је умро 1940 године. Био је висок 253 сантиметра.

● Атлантска риба скуша проводи читав живот у покрету и ни минут не застаје да се одмори. Ухваћена у мрежу, она брзо утине чак и кад се налази у води. Стручњаци сматрају да њене шкрге могу да је снабдевају довољном количином кисеоника само у случају ако крај њих вода протиче великом брзином.

СИМА ЗИМА

ПОЖУРИ! НАПРЕГНИ СВЕ МОЖДАНЕ ВИЗУГЕ... ПОВЕДИ ГА ЛУКАВСТВОМ!

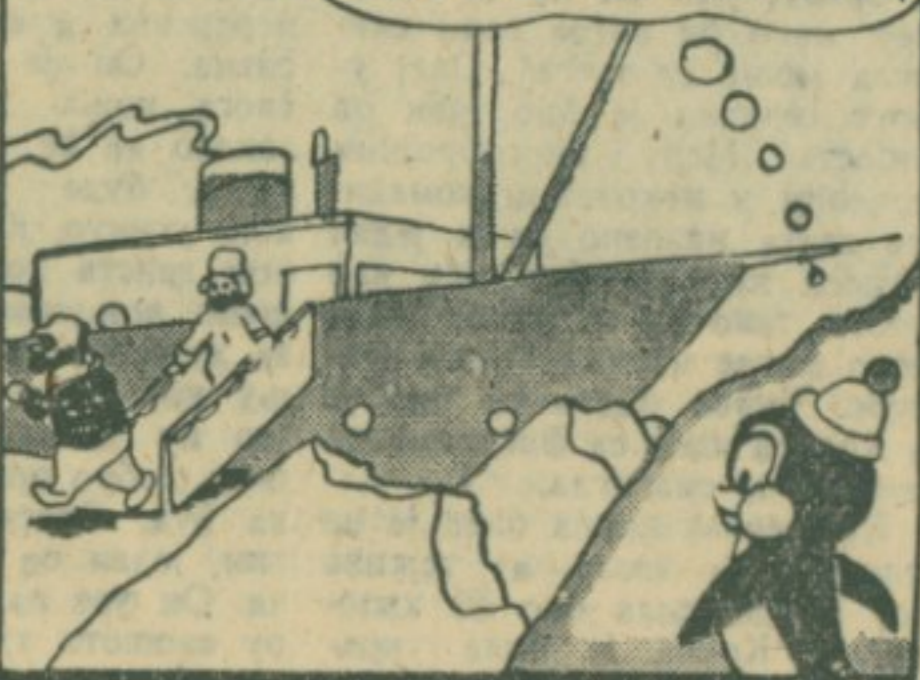
АЛИ, МИМА ЈЕ У ПРАВУ! ЈЕДИНО АУ ГА ТАКО МОГИ ПОВЕДИТИ... САМО, АКО ИКАД ЈОШ ПОМЕНЕМ ПОЛАРНИ ПОНОС... КРИЛА НЕК МИ ОТПАДНУ!

ХМ! ЕНОГА! БАР ДА ИМАМ ДУПЛО ВИЗУГА!

ХМ! НЕКА ЛАЂА У НАШЕМ ЗАЛИВУ!

ЗА ДВЕ СЕДМИЦЕ

Експресно грађење је достигнуло модерног доба. Међутим, 1125 године у Сен Манси — ле — Тулу, у Француској за свега две седмице подигнуте су две куле од којих је свака висока по 18 метара.

ДА СЕ БРАДА НЕ БРИЈЕ...

У периоду од двадесете до шездесете године мушкарац обриси 210 хиљада метара браде, што износи 410 пута више од висине „Емпайер Стејт Билдинга“, највеће грађевине на свету. За један дан на лицу нарасте укупно 14,7 метара браде.

НЕ ПОСТОЈЕ ДВА ИСТА ЧОВЕКА

Свако од нас бар једанпут у животу поставио је питање: како је могућно да се међу толиким људима на свету нигде не могу да нађу двојица који су потпуно исти? Наука је на ово питање дала следећи одговор. Различити смо зато што је суштина хемијског састава сваког човека различита. Баш због те особине један политички пас може да трага за извршиоцем недела и да га пронађе међу хиљаду других људи.

Професор универзитета у Тексасу, доктор Вилијамс прочитао је недавно пред једним скупом чланова Академије наука у Вашингтону свој рад о тој теми. Сажет у неколико реченица научни рад професора Вилијамса објашњава следеће. Разлика између људи углавном се састоји у количини разних аминокиселина (важан елемент човечјег ткива). Вероватно да услед те разлике — која је веома мала, али врло значајна — организам неких људи не прима извесне лекове, док други лако постају жртве алкохола, а трећи га уопште не окустају. Није искључено да се у тој неједнакости аминокиселина налази узрок што извесни људи могу да пуше много без икаквих последица, док други оболе иако ређе пуше.

ЛЕПА „СТАРИЦА“

У ботаничкој башти у Копенхагену још и сад постоји орхидеја која је 1843 године донесена из Мексика. Иако је стара више од 116 година, она ниједном није цветала. Тек ове године развила је први цвет, али се ово приписује околности да је Копенхаген ове године имао преко сто летњих дана.

ЈЕДАН ПЛАВИ КИТ — 32 СЛОНА

Највећа животиња на свету припада великој породици китова. То је уствари такозвани плави кит, дугачак 30 метара и тежак око сто тона. Већ приликом доласка на свет плави кит је дугачак 7 метара. На листи најтежих животиња ова китова долазе слонов, нилски коњ и носорози. Тридесет и два слона тешка су као један одрасли плави кит. Да би се један плави кит измерио на вази, на други тас би требало ставити 40 нилских коња или 50 носорога.

Колико је сјај губак?

Дечији губак с токовима није пронађен у овом веку како се то обично мисли. На једном каменом саркофагу, који се чува у Националном музеју у Риму, претстављен је један малишан у дупку веома сличној данашњем. Саркофаг је стар 2.200 година.

ЗЕМЉЕ И ЉУДИ

У ЈЕДНОЈ СТАРОЈ ГЕОГРАФИЈИ

У гимназијама у Србији пре сто и више година, географија, као врло значајан предмет, предавала се у свим разредима. Тада је гимназија имала свега шест разреда. Пети и шести сачињавали су вишу гимназију, а таквих је у Србији било само неколико. Предмет „земљописанија“, тојест географије обухватао је упознавање са свим елементима те науке, од „математичних и јестествених (природних)“ до често и сасвим детаљних информација о државама и земљама свих континената. У трећем разреду, на пример, учило се „земљописаније“ Србије, Босне и Црне Горе“ три часа недељно, а у шестом, завршном гимназиском разреду, професори географије предавали су о Америци и Аустралији и тако завршавали свој предмет. У једном од најранијих наставних програма за гимназије у Србији каже се: „Историја народа предаваће се са земљописанијем уопште. Овде ће се професор поглавито старати да се ученици, суочавајући свему, што је добро, истинито и лепо, образују... и да се ревност у њима, жртвовати

силе своје вишим целима, не само побуди него и кроз цео живот одржи“.

„Земља где живе дивљи људи“

Због тога је и дужност професора географије, који је уједно предавао и историју, била да предаје и етикету („наравословије“) Из познавања прошлости народа, њихових старих и нових држава и обичаја требало је доносити и посебне, моралне закључке и сагледати „дужности које човек спрођу себе, и као грађанин, у друштву живети, према другима имати мора“. Тако су и географија и историја схваћени као извори етичких начела, који се младим људима непосредно указују кроз ове две научне области.

Испрва нису постојали уџбеници за географију, као ни за многе друге предмете. Професори су диктирали своје лекције или су ученици сами хватали њихова предавања. Тај посао нарочито се тешко вршио у нижим разредима, а нарочито у првом. Зато су ђачке забелешке из тог времена често врло смешне, а углавном прилично збуњене. У једној свесци из 1845 године један мали ђак забележио је „да је Аустрија земља где живе дивљи људи тј. њени пражитељи, а животињу кенгура двојног са хитрим скоком почитују као ни свога пресветлога књаза“. Јасно је да се овде ради о Аустралији. — „О петог части света у целом врло мало познато, а са свих страна водом окруженој, па ју је због тога најбоље звати „тврдоземна“. У тој истој свесци има још и других „увесељавајућих“ забелешака. Професор је свакако говорио о карактеристикама појединих народа, које су, мање-више, увек давале према већ давно утврђеним шаблонима. Тако је говорио и о Јапанцима, а ђак је забележио: „Ови јесу малени па мрко-жути, имају велику главу — (и ваља да би их сам себи сликовито претставио) — као Бурја звази Бурек, са Зерека, до дућана газде Антоњија. Истина да је ова нација горда, али је без очију, јер оне мале и косе не прилеже да буду у великој глави“.

Што се тиче „земљовида (географских карата) — који су у земљописанију неопходно нужни, професор ће налагати да ученици ове кол куће праве, а потом ће их он не са стране лепоте у цртању него у одређивању предмета прегледати и поправљати“.

И тако се све до 1845 године у гимназијама у Србији географија радила без уџбеника. Неки су се ђаци, којима је то било могућно, испомоћу „земљописанијем целог света“ (1825) старог славеносерпског литерата „Јоакима Вујића, који је тада већ у Београду таворио своје последње дане, и сваког кљанујући се лево и десно, поздрављао и ословљавао са „карисиме амише“.

Те 1845 године „у књигопечатни књажевства српског“ — штампано је „земљописаније целог света“ — за виша и нижа училишта и за свако стање грађана.

Ту књигу написао је др. Милован М. Спасић, доктор филозофије, па потом члан Друштва српске словесности и врло угледна личност у културном и просветном животу „Књажевства Србије“.

У заглављу овога уџбеника стоји да је „сачињено по најновијем државном стању“, тј. према најновијим статистичким подацима о појединим земљама.

И Стерија...

Међутим, никада ни један наш географски уџбеник није изазвао толику буру и препирку као овај Спасићев. Против њега први је устао Јован Стерија Поповић, тада начелник Министарства просвете у Београду, указујући углавном на Спасићево незнање српског језика и на његово стилско изражавање и на бесмислице које су услед тога настале. Читав та јучна полемика није се водила око самог предмета уџбеника — географије — него око језика и стила, а таква полемика сасвим је одговарала духу оног времена. Спасићево знање није оцењивано у предмету који је настојао да обрди, него у језику којим га је обрађивао. Он, на пример, пише: **прилозе** уместо **прилоге**, **џаце** место **џаке**. Турце место Турке и мноштво таквих других ствари. Па и та три примера била би довољна да се на једног писца овом жештином оборе наши тадашњи знајци језика. Поред тога, и стили у овој географији толико је заплетен да се читалац тешко мо-

гао да снађе у правилном схватању пишчевих мисли. Спацишево „земљописаније“ послужило је Јовану Стерији Поповићу за једну од његових врло успешних шаљивих игара — „Судбину једнога разума“, у којој је жестоко исмејао језичко знање српскога језика доктора филозофије Милована Спасића и наче првог човека из Србије који је у иностраном свету (Немачкој) постигао тај високи научни степен. Несрећни писац бранио се свакојако, и оно што према свом мишљењу није могао да одбрани, свео је на „неких перета погрешке“, то ће рећи на штампарске грешке. Али је и са тим својим „перетом“ изазвао против себе нову хуку и буку. Осим Стерије у тој полемици са Спасићем учествовали су и други културни радници у Србији, тако и Матија Бан, који је свесрдно подржао Стерију. Тако је, на крају, 1847 године Министарство просвете било присиђено да забрани Спасићево „Земљописаније“.

Међутим, по ономе што се сачувало у ђачким забелешкама у једном од овог језички прожаканог „земљописанија“ — не би се могло да каже да га ђаци нису радо прихватили и да су чак из њега примали и извесна родољубива надахнућа. Ако се изузме језичка страна „земљописанија“, која је и била углавном изложена ужасном паду, оно је било сасвим по-

десно за школске информације, а одшта је и било састављено „по најновијем државном стању“. Што се тиче података о југословенским земљама и градовима из оног времена, ова књига је и данас занимљива, бар као историска географија.

Примерак Спасићевог „Земљописанија“, којим ми располажемо, пуни је ђачких забелешака. Наиме, уз сваку штампану страну долазе и један празан лист, где су ђаци уносили своје забелешке и примедбе. Највише и најлепших забелешака има уз југословенске земље: Србију, Црну Гору, Босну и Херцеговину „Краљевство Илирију“ (Словеначкој) Македонију, Хрватску, Далмацију и уз оне области и земље у турском и аустријском царству где живе Словени. — „У Хрватску, у град Загреб хтео бих, за видети браћу нашу славне Хорвате, који се сада за своју нацију боре. Ми једно тедо јесмо кано и душа. — стоји забележено поред места где се говори о Загребу, који је у то време, према подацима из овог „Земљописанија“ имао свега 18.000 становника. Али је писац, поред осталог и посебно истакао да је „овде учредничество хорватских, словенских и далматинских новина (Илирских), што је ученик неколико пута подвукао, и поред тога изразито и своју родољубиву жељу.“

„УЗОРАН УЧЕНИК“

Познато је да постоје роботи који играју шаха. Доктор Артур Самјуел из Њујорка научио је тако добро електронског робота да игра шах, да је робот у стању да туче и свог учитеља. Он га је научно правилно игра и упознао са основним елементима шаха, а после се робот сам учио и вежбао. То је, како се сматра, први пример робота који сам студира и учи шах.

РЕДАК ПРИМЕРАК

У густим прашумама Бурме, које се ослањају на индиску државу Асам, ловцима је пошло за руком да ухвати белог слона. Ова врста слона веома је ретка. Последњи овакав слон ухваћен је 1885 године.

Мерилин Монро по-виста је глумица. Зна се како изгледа, какве улоге игра и на основу тога се доноси закључци о њој као човеку а не зна се да она има још један, прави лик, сасвим супротан спољном, „авантичком“.

Мерилин се некад звала Норман Дин Бејкер. Отац јој је ишчезао одмах по њеном рођењу, а мајка јој је умрла оболела. Као бебу примили су је у једно сиротиште. Упознала је горах живот код неколицине усвојитеља који су били алкохоличари. Један од њих, кад је имала шест година, умало је није задавио у наступу дудила.

Ни у америчким сиротишима за децу оног времена нису шетаде руже. Ево шта она о томе каже:

— Чим бих угледала велику црну таблу са речју „Сиротиште“, копирала бих се и викала да нисам сироче. Ипак, слом су ме одводили. Једанпут сам у сиротишту, услед страха, добила нервни напад после чега сам дуго замуцкивала.

У то време је имала дванаест година. Да би је у дому нечим запослили, морала је свакодневно да пере 300 тањира. Да би је научили да цени новца, добијала је недељни непарац од пет центи, али је један цент морала да оставља настрану „за децу која су сиромашнија од ње“.

Она не само да замуцкује, чега се ослободила тек после много година, већ има страшне снове, доживљава привиђења и у њој се ствара комплекс мање вредности. Услед свега тога губи веру у себе, осећа се несигурна, усамљена. Немоћна, без икаквог, она осећа потребу за домаћим огњиштем и удаје се за једног агента тајне полиције у Лос Анџелосу. То је било пре Другог светског рата. Агент, који није разумео неуротичне последице код своје жене, убрзо је отишао у морнарицу и после рата су се разишли.

Мерилин Монро већ је била позната на филму кад је ушла у други брак, са славним америчким кошаркашом Џо ди Марџиом, али баш тада се њене две личности све више разилазе. С једне стране, тугује за изгубљеним детињством и жели да се ослободи патњи а с друге стране игра на филму веселе и безбрижне ликове с којима нема никакве душевне везе. Растрзана између лажног живота и онога који жели да има, између своје маске, за коју сви мисле да јој је права физиономија, и истинског лика, незадовољна услед другог неуспелог брака са кошаркашом, она све чешће помишља да себи одузме живот. Једног дана кад више није могла да издржи, раскида све уговоре који

су јој гарантовали добру зараду, напушта Холивуд и одлази за Њујорк. У том граду, повучена од света, обилази књижара и први шкел који чита су Толстој и Достојевски.

ИЗА КУЛИСА...

телекултаца које осредњи али амбициозни људи из пакости називају „усијаним главама“ и „дугокосима“. Међутим, Мерилин Монро је у том друштву била задовољна само зато што су јој се први пут у њеном животу људи обраћали као човеку а не као стару, с којим се могу зарадити милиони, или као идолу.

Међу „усијаним главама“ налазио се један висок, мршав човек. На мало тужном лицу он је носио наочаре. У друштву је само слушао и никад ништа није говорио. Као и она, он је имао прилике да осети глад и беду. Слично њој и он је променио многа занимања. Био је дучки радник, гњурац, електричар, певач шансона. Његово име је Артур Милер и сматра се највећим драмским писцем Америке. Кад су га оптужили као симпатизера комунизма, одбио је да каже ко су му најближи пријатељи, па му је због тога одузет пасош. Пре ма Милеровим изјавама, Достојевски је књижевник који је на њега највише утицао. Милер важи као добар познавалац овог великог руског писца и десило се то да су му једно-времено затражили чланак о Достојевском Удружење совјетских књижевника у Москви и Антикомунистичка лига у Америци. Милер је написао чланак за Удружење совјетских књижевника, откуцао га

Пошто јој се готово замео праг, један новинар, пронашавши је, упутио јој је питање:

— Реците, молим вас, шта се то с вама догодило?

— Ништа, — одговорила је она. — Желим да студирам глуму.

— Па ви сте већ глумица! — узвикнуо је он.

— Не, ја то нисам! — одговорила је Мерилин цинично. — Само ви то можда нисте приметили.

И заиста, она се већ била Уписала у најпознатију глумачку школу у Њујорку, коју води Ли Страсбер, из које су, између осталих, изишли Џејмс Дин и Марлон Брандо.

Овакво њено понашање није се свидело многим у Холивуду. Кад је неко пронео вест да чита „Браћу Карамазове“ од Достојевског, цела филмска варош почела је да се грохотом смеје. Док су је једни исмевали, други су је кудили да то тобоже чини само да би дала потспрека новинарима за сопствену рекламу, а широка публика је и даље сматрала да све што је рекла или учинила у разним филмовима може да се односи и на њен приватан живот.

Баш у то време догодило се

„чудо“. Кад је потпуно усамљена и несхваћена доживљавала душевну кризу, наишла је на људе у чијем се друштву осећала смирено. То се десило у једном кругу њујорких ин-

у два примерка, па је један послао и Антикомунистичкој лиги. Извесни кругови у САД начинили су од овога праву аферу.

У том друштву „дугокосих“ Милер и Мерилин Монро су се упознали. Запитана шта је нашла у Артуру Милеру, глумица је одговорила:

— Он има карактерне особине које мени недостају. Повратио ми је веру у себе и помагао да нађем животни циљ.

Данас се више нико не смеје што Мерилин Монро чита озбиљне књиге и што се нала-

зи у друштву озбиљних људи. Пошто се изменио њен начин живота, она је изменила своја интересовања па и своју игру.

Пре извесног времена, пошто је Џон Хјустон затражио од Жан-Пол Сартра да напише сценарио за филм о животу Сигмунда Фројда, запитали су великог филмског редитеља, ко ће да игра улогу болеснице која је утицала на Фројда да створи науку о психонализи. Џон Хјустон је одговорио:

— Мерилин Монро.

»ЖИВИ ЗИД ПЛАЧА«

Сваки човек у Лос Анџелосу кога муче бригае, секирације или ма шта друго га тишти, а нема пред ким да олакша срце, његова јадања стрпљиво ће саслушати нека Лаура Грахам. Она је измислила занат оригинално и уносно занимање. У ред њених клијената спадају оцви породица, који њој поверавају своје домаће бригае и пословне незгоде, старије жене које се жале на младе генерације, разочаране младе жене, особе које се стално јадају на своју истинску или уобразилену болест, итд. За разумевање и слушање тих јадикованих и давања савета Лаура Грахам тражи да јој сваки клијент остави по пет долара, па је разумљиво да јој се добро исплати да буде живи зид плача.

ИЗУЗЕТАН СПОР

Недавно је у Рангуну око 2.500 радника једнога предузећа ступило у штрајк. Они нису ступили у штрајк да би побољшали наплате, него је томе узрок фудбалска утакмица, у којој су се срела два тима њиховог предузећа. Један играч замарио је судији да је приспран па је због тога опстрањен са игралишта. Сматрајући да је оваква казна неправедна, радници, другови искљученог играча, обуставили су рад. Синдикална организација и дирекција предузећа стоје сада пред тешким задатком, јер не знају како да изгледе овај изузетан спор.

ЧИК ПОГОДИ

Шта је ово уштаћете се кад погледате ову слику. Ево одговора. За време једног страшног невремена које је задесило место Анкени, у Ајови (САД), падао је град невероватне величине. То се види и на слици на којој је приказан човек који држи четири зрна града. Многи би помислили да су то четири грудве снега.

ИРСКА БАЈКА

БАШ САМ БИО ГЛУП... ДОПУСТИО САМ МУ ДА МЕ ПРЕВАРИ... ДА МЕ ДОВЕДЕ У ИСКУШЕЊЕ С ТОМ ЧЕТВРТОМ ЖЕЛОМ!

ПРОКЛЕТИ МАЛИ ДУХ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У ЧАРОВНОЈ ПЛАНИНИ...

БУТРАДАН УЈУТРУ, ДЕРВИ ЈЕ ИСПРИЧАО СВОЈОЗ КВЕРИ КЕТИ КАКО ЗАМАЛО НИЈЕ ПРЕВАРИО КРАЂА ДУХОВА...

ЗА НЕГА ДЕСИ! ОН ИМА ПЕТ ХИЛЈАДА ГОДИНА... И У СВАКОЈ ГОДИНИ СВОГ ЖИВОТА НАУЧИО ЈЕ ПО ЈЕДАН НОВ ТРИК!

ХО! ХО! ХО! ХО! КАКВО МУ ЈЕ БИЛО ЛИЦЕ КАД ЈЕ КУП НЕСТАО... ХО! ХО! ХО!

ПУСТИ НА МИРУ ТОГ МАЛОГ КРАЂА... ИНАЧЕ СЕ МОЖЕ НАЈУТИТИ И ЗАУВЕК ТЕ НАЧИНИТИ СВОЈИМ РОБОМ!

ЗАР САМ ЈА БЕБА У ПЕЛЕНАМА?

БОЈЕ БИ БИЛО ДА СЕ ПОЗАБАВИШ КОРОВОМ НА ИМАЊУ... ИНАЧЕ ТЕ ЛОРД ФИЦПАТРИК УЗЕТИ НОВОМ НАСТОЈНИКА!

ХА! НЕ БРИНИ! НЕ МОЖЕ ОН БЕЗ МЕНЕ!

ВАДЖЕ НОКИ, ДЕРВИ СЕ ОПЕТ УПУТИО НА ПЛАНИНУ НОКНЕШИТУ...

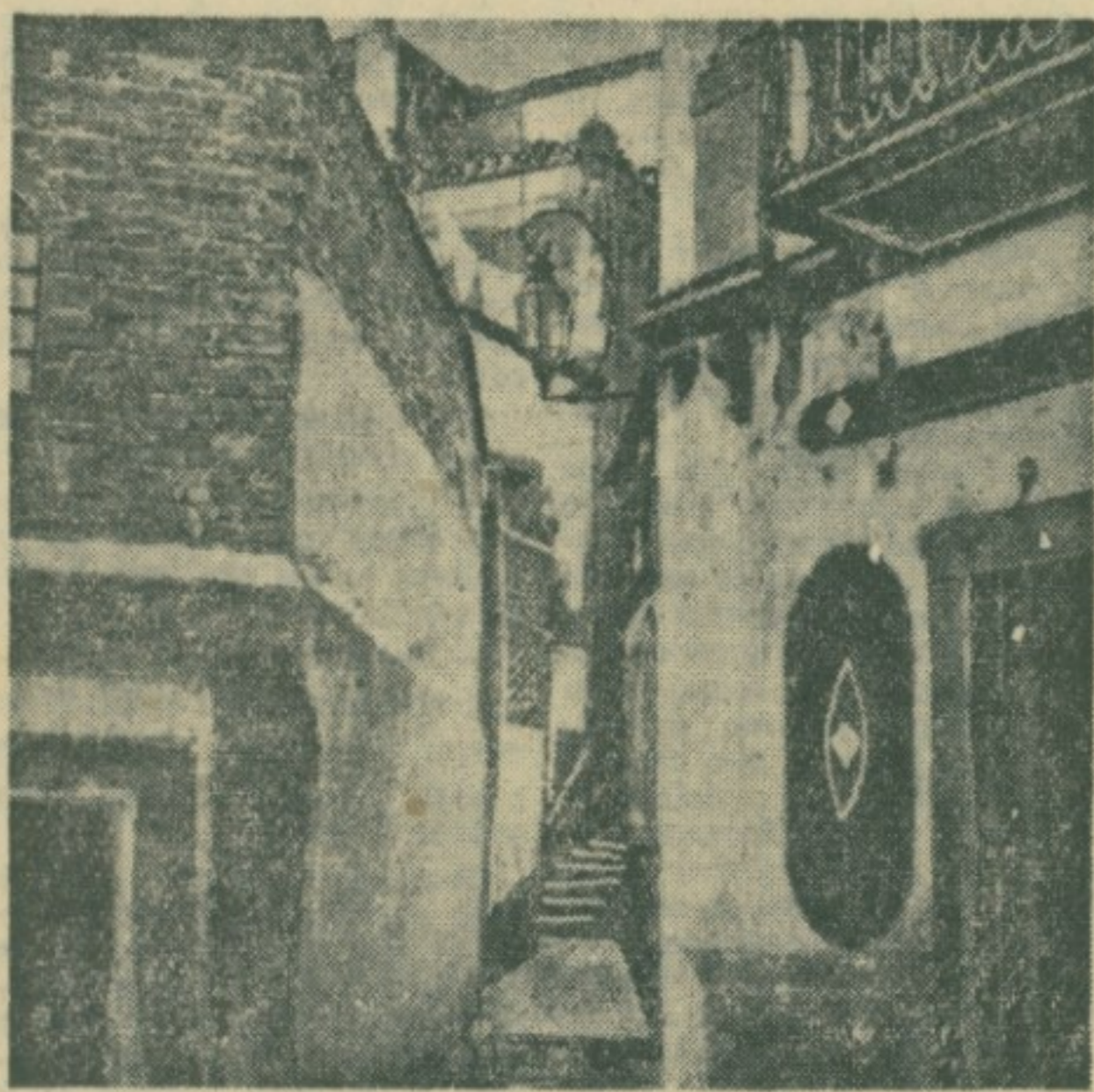
ОН ЈЕ ХРАБАР И ЛУКАВ, ТАЈ МАЛИ КРАЂ БРАДЕН... АЛИ ЈА САМ ТАКАВ... МОЖДА ЋУ ГА ОПЕТ УХВАТИТИ...

А? ШТА ЈЕ ТО... ТА ТАЈАНСТВЕНА МУЗИКА?

ТА ЧУДНА СВЕЛОСТ КОЈА ЗАЈЕДНО С МУЗИКОМ ДОЛАЗИ ИЗ БУНАРА...

АЛИ, СТАРА ТРОШНА ОГРАДА ЈЕ ПОПУСТИЛА...

ОООХ!

ЖЕЛНА УЛИЦА

И збуљен међу планинама централног Мексика, лежи Гуанахуато, један од најчуднијих градова обе Америке. Дуг је пут од престонице Мексика до Гуанахуата, али је још дужи пут до оног давног времена у коме сваки путник мора да живи кад стигне у ову варош.

Већ на самом улазу путника обузме необично осећање. Пошто се пређе огромна пуста висораван посута ретким кактусовим жбуњем, пут води кроз кривудава и јелва приметан кланац иза кога се неочекивано укажују неме и велике рушевине које личе на утваре.

Ова варош, која је у време раскошног сјаја шпанског господства претстављала најбогатију насеобину провинције Гуанахуата, где су освајачи подигли своје луксузне дворове, била је место боравка конкистадора, потомака најстаријих кастилских породица. Највећа грађевина је тврђава која је подигао шпански гувернер Хуан Антонио де Риано.

Године 1810, мексикански револуционари, које је предводио Мигуел Хидалго и Кастилска, дочекали су се пролази и подавали шпанске војнике, уколико нису већ били изгинули у бици за Гуанахуато. Пошто је Хидалго отишао, маса

Пантеон МЕКСИКАНСКЕ слободе

потлачених Мексиканаца подрла је у затвор и побила последњих 200 Шпанаца које су затворили Хидалгови борци. Тај поступак био је неизбежна последица столећима сакупљеног гнева услед нечовечног притиска освајача.

После неколико дана, становници Гуанахуате угледали су на четири угла тврђаве четири одрубљене главе: побуњеног Хидалга и тројице његових официра, које су Шпаници погубили. На крају ипак је тријумфовала револуција и Гуанахуато претставља данас једну од светлих медаља којима се дичи ослобођени Мексико.

Његова историја писана је златом и новцем за време колонијалне владавине Шпанаца и крвљу за време ратова за ослобођење. Ако се савремени становници поносе ултрамодерним спомеником који је посвећен револуционару Хозе Баракасу, не мање су горди на преостале конкистадорске дворове који су подигнути опљачканим златом из рудника под планином Гуанахуато. Али нису ништа мање горди ни на дивне цркве чији су зидови поплочани топленим златом. Ове су градили њихови преци, Индијанци, гоњени бичевима фанатичних кастилских свештеника. Они су у овим црквеним здањима умели да оживе лепоту и богатство катедрала старе Шпаније.

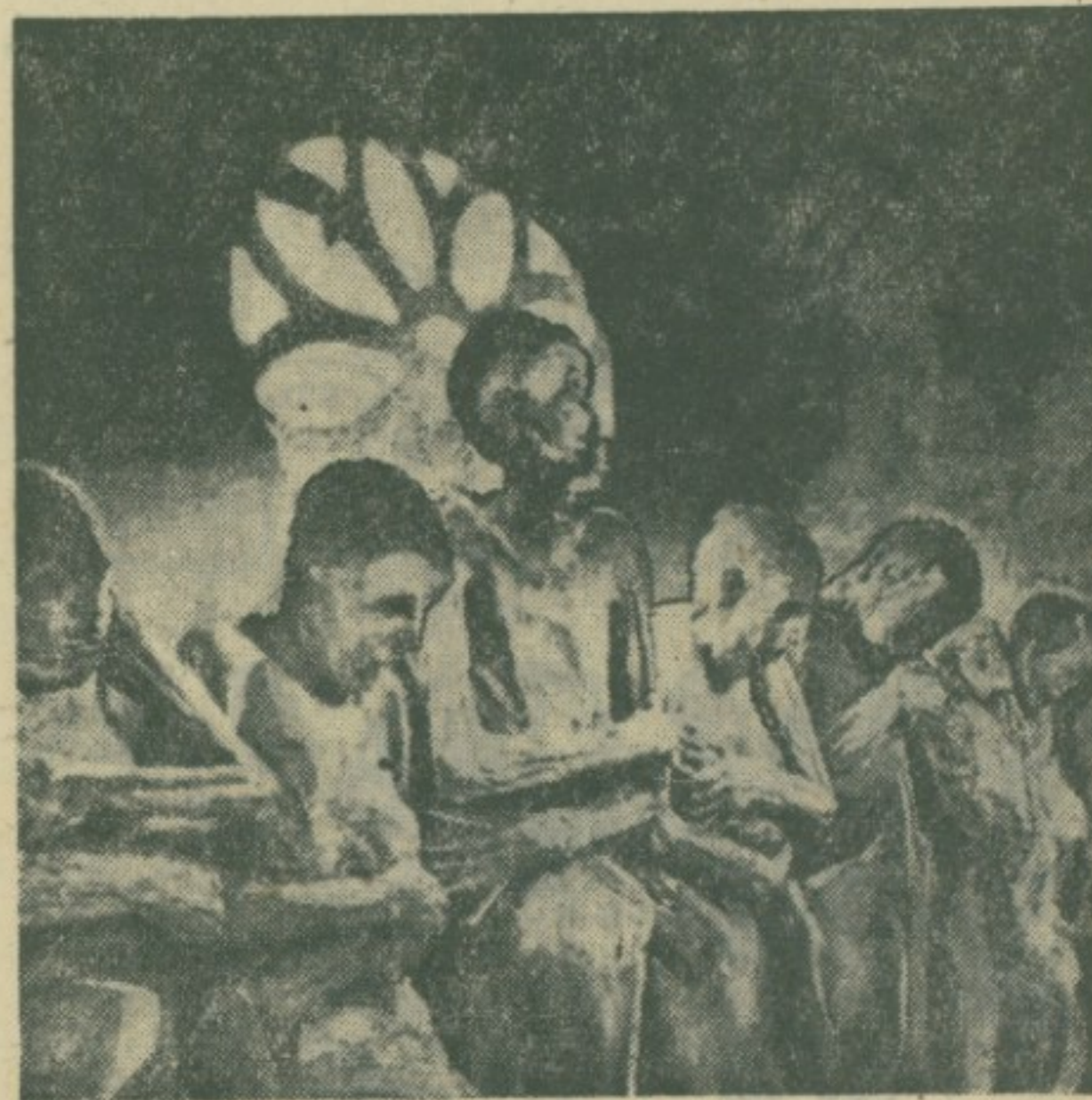
Галерије бесмртних лешева
Једна од најзначајнијих зграда је Градоки Пантеон у коме се налазе мумије бораца палих у току револуције. Захваљу-

јући специјалном саставу стедра у које су уклесане пробијене, тела су тако мумифицирана да се на њима распознају ожиљци рана које су им донеле смрт.

Пошто се прође испод свола великих вратница, посетилац улази у посмртну галерију. На улазу вас дочекује чувар који је толико стар да и сам изгледа као да не припада свету живих. Прво вас води каменом зиду у који су уклесани гробови и објашњава на који се начин врши мумифицирање. Да се то одигра потребно је да тело умрлог остане пет година у каменом гробу. Затим одлазите у дворану где су изложени хероји револуције.

Комад Шпаније у земљи Астека

Готово сви туристи овог града долазе да би видели славне мумије, али кад изиђу на Пантеона желе да освеже мисли. Чар Гуанахуате састоји се у необичном, романтичном изгледу који се тешко може срести још негде у свету. Архитектонска и географска повезаност и склад вароши зрачи егзотичном чаролијом која потсећа на Шпанију. Ту је, уствари, комад Шпаније који се нашао усамљен у орду постојбине изумрлих Астека. Саграђене на дну и по стрмим бочковима пуне дубокоине, многе њене улице су усечене у стеновите зидине, те потсећа на стари Толедо. На прозорима су гвоздене решетке, на зидовима фењери чије осветлавање ноћу баца слабу светлост на влажне стене које сјаје као да су од злата. А по орун-

ГАЛЕРИЈА БЕСМРТНИКА

лим вијадуктима, старим више столета, крећу се гитке фигуре жена-водоноша са високим крчазима на рамену.

Улице поетичних имена

Улице и пролази толико су тесни да се један од њих зове Калехон дел Безо, улица пољупца, јер се двоје заљубљених, свако на свом прозору, могу без тешкоће да пољубе. Друга носи назив Улица срца, трећа Улица птичица, Звонарева итд., што веома лепо звучи на мексиканском језику: Калехон де лос Коразонес, де лос Пахаритос и дел Кампањеро.

Становници Гуанахуате углавном су Индијанци астеч-

ког порекла и мелези у чијим венама има и андалузиске и баскиске крви. Многи живе тихим, повученим животом, али међу младим људима, као некад међу кабалеросима, зачас плане оружје и блесне оштрица, јер су врло горди и не подносе увреду.

У овом необичном граду где се налази јединствени Пантеон у свету, посвећен борцима за мексиканску слободу, постоји и улица: Улица великог бола — Калехон де ла пена гранде, у којој је многа младост престојала да живи. Као да је неко намерно њу „подигао“ недалеко од Улице пољупца да би се боље означили последица и њен узрок.

Седам година без хране

Уколико је размена материја у једном организму слабија, утолико животиња дужи може да опстане без хране. Тиме се и објашњава чињеница да су животиње хладне крви, као и оне које се налазе на нижем ступњу развојка, „животиње“ од птица и сисара. Додуше, нема правила без изузетка. Следи мишеви су топлокрвне животиње, исто веома прождрљиве, а ипак могу дуго да издрже без хране. По-

ви и први, месецима могу да опстану без хране.

Нарочитом „живаошћу“ приликом гладовања одликују се власуље или актиније, како гласи њихово научно име, животиње из реда корала које не живе у колонијама и не граде скелет. Неке власуље држане у акваријуму нису ништа једе по два до три године. За то време не само што су губиле на тежини, већ су се и смањивале, али чим су им поново дали храну брзо су се „опоравиле“ и за свега неколико дана потпуно су се повратиле.

Ипак, све рекорде, како у прождрљивости тако и у гладовању, туку обични шумски крпељи. Као што је познато, крпељи се приљубљују уз кожу различитих животиња и сишу им крв. На предњем пару ногу крпељи имају нарочите „пљувачке“ жлезде које дуче антикоагулин — материју која спречава згрушавање исисане крви. Због тога крпељи могу да у свој „стомачни“ сместе невероватне количине ове течне хране. Пасји крпељ насисавши се крви повећава своју тежину за 223 пута. За три недеље развојка на телу крпеља, крвави крпељ од ларве до одрасле женке повећа своју тежину 10.000 пута.

Иако су толико прождрљиви, крпељи могу да гладују веома дуго. Многи примерци гладовали су у лабораторијама годинама, а неки посебно крпељи којима је био отстранен орган за узимање хране, то јест који су били лишени сваке могућности да се хране, живели су више од седам година.

У ово је тешко поверовати, али то је — научна чињеница.

знати су случајеви да неке од тих крилатих зверчица ништа нису једе по 12 до 18 дана, а један слепи миш гладовао је пуних 48 дана. После тридесетпетодневног гладовања био је још прилично јак и могао је да лети.

Међу животињама хладне крви неке рибе, корњаче, змије, крокодили, октоподи, рако-

КАО »ЛЕТЕЋИ ТАЊИР«

У Бостону је подигнуто право државно позориште у Сједињеним Америчким Државама. Издалека зграда личи на „летећи тањир“. Као каква циновска печурка зграда лежи на металним темељима. Уствари, њен кров је од најлона, а његов пречник износи 45 метара. Кров је покретан, тако да се позориште може брзо да претвори у позориште под ведрим небом. У позоришту има места за 1800 гледалаца.

УПОРНОСТ

Познати француски књижевник Виктор Иго једном је морао брзо да напише неке ствари. Да би себе принудио да на време обави овај посао, он је макамама остригао пола браде и пола косе, па је макамама башио кроз прозор. Тако је принудио себе да остане код куће и да посао заврши на време.

»ПАТКА« — СТЕНА

„Патка“-стена је једна од природних реткости, којих има веома много на свету. Она се налази северно од Дагласа, у Сједињеним Америчким Државама. Вековима ова твр-

ревина природе балансира и одушире се олујама, а увек је примамљиви мотив за фоторепортере и многобројне туристе који посещују овај крај.

СТРАШАН АКО ГА УЗНЕМИРИШ У СЊУ

У дунгли Цејлона, истраживачи су прошле године открили једно чудно гробље, које припада људима из племена Ведхас. Они су најстарији становници острва. Има их мало и у току су ишчезавања. Лобање нађене на том гробљу имале су готово исте поврде, а нанете су на исти начин. Научници су утврдили да су ови људи били жртве великог медведа липу.

Медвед липу је снажан, па и сам тигар када га сретне више воли да му се уклати с пута. По природи није крвожедан, а што је некад горопадан узрок је његов сан. Многе дивље звери спавају како се каже „једним оком“ да би могле да побегну на најмањи шумња. Међутим, медвед липу сувине је сигуран у своју снагу. Да би га човек пробудио потребно је да нагази на њега. Чест је случај да се ловац или окупљач плодова спотакну о овог медведа, јер га не могу лако да опазе, пошто је боја његовог крзна таква као земљиште на коме он живи. У том моменту животиња се усправља и њен први ударац шапом пада тачно на тело онога ко га је нагазио. Ако овај још падне, тада се медвед баца на њега и свега га изгризе по глави. Изгледа да то долази услед изненадног буђења, па да је то довољно да мирног џина преобрази у подивљалог медведа. Медвед липа (Melursus ut-

sinus) дугачак је 1 метар и 75 сантиметара. Он живи у Средњој Индији и на Цејлону, има кратко и дебело тело. Ноге су му кратке, али су стопала прилично велика и наоружана огромним српастим канџама. Њушка му је издужена и затупаста са јако избаченим уснама. Крзно је дуго, чупаво и црно. Оно образује око врата приу-

Зуби су му мали. Средњих горњих секутића нема, тако да му се усне могу уобличиити у неку врсту циви помоћу које усисава храну, например, термите или сокове из воћа. Велике канџе служе му, поред довољно да мирног џина преобрази у подивљалог медведа. Медвед липа (Melursus ut-

МЕХАНИЧКА СИБИЛА

Као што је познато, у старом Риму постојала је пророчица Сибила, па је предузеће „Бел“, које фабрикује телефоне, направило и механичку Сибилу. Ова „пророчица“ предвиђа како ће се понашати нови телефони систем који фабрика производи, затим какви су кварови могући шта ће се догодити кад се систем пусти у рад, па чак назначује на основу чега могу да се заснују евентуалне притужбе претплатника.

НАЈМАЊИ НА СВЕТУ

Копрљајући лекаји, чија је куглица мања од чиодине главе израђују се у Америци. Пречник између опоних страна износи 0,620 део патца, а пречник унутрашњих опраница износи 0,220 део патца. Један патца, као што знамо, велик је 2,25 сантиметара.

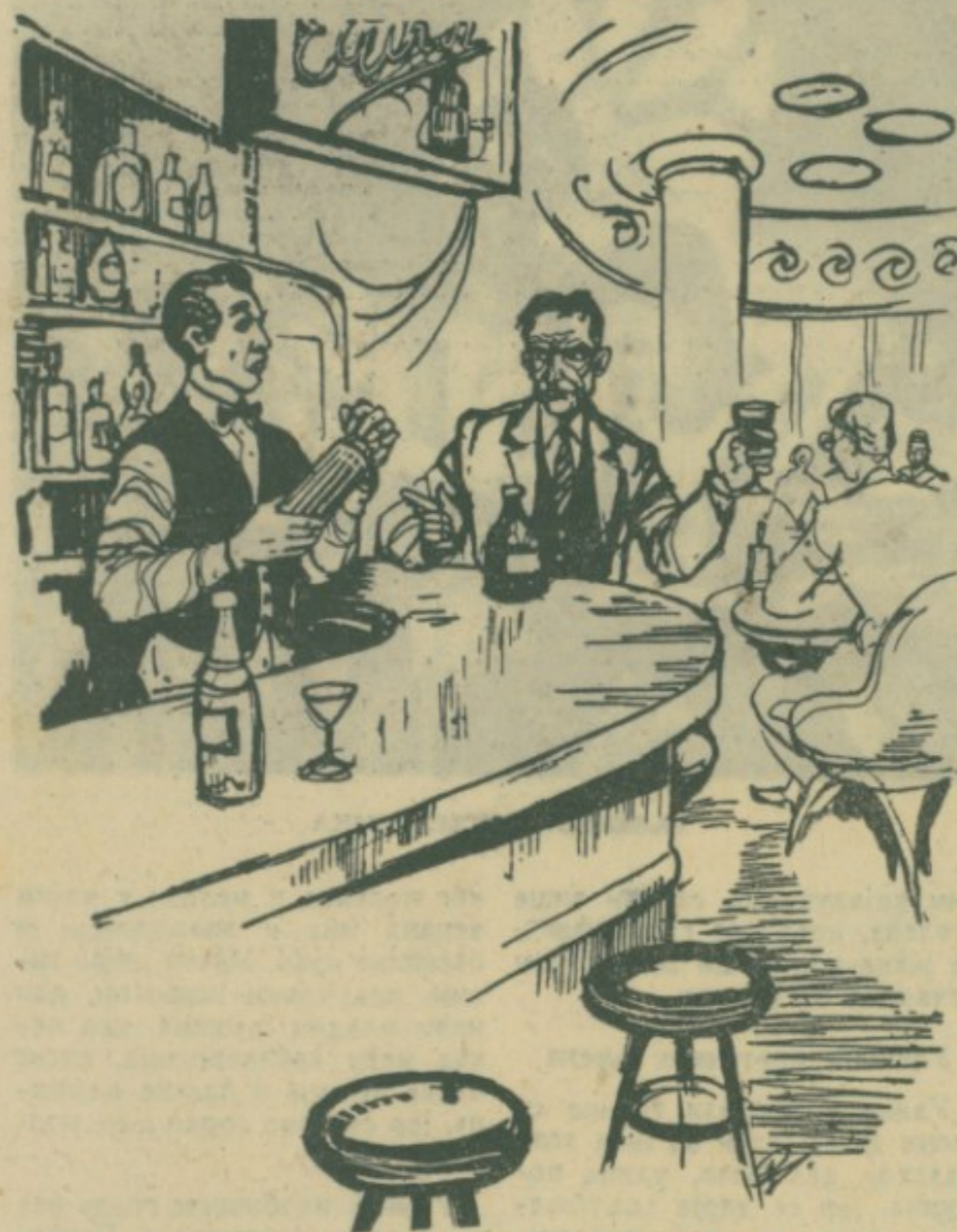
ЗА ОНЕ КОЈИ ПУШЕ НА ЛУЛУ

Ако пушење на лулу не шкоди плућима толико колико пушење цигарета, то никако не значи да лула нема других недостатака. У Енглеској је најме запажено да многим љубитељима луле вид слаби брже него у других људи. Узрок се налази у штетним састојцима дима који не одлазе у плућа већ се распростиру око лица и са пљувачком продиру у желудак тако да врше тровање целог организма.

АУТОМАТСКИ ПРЕКИДАЧ

Неки немачки конструктор пронашао је аутоматски упалач за сијалице. Чим падне мрак он аутоматски упали светлост а када сване он је угаси. Изум је био изложен на сајму проналазака у Хилдерсхајму.

КРАЈ ЈЕДНЕ

ПОДМОРНИЦЕ

Бала Флориде претстављала је у току последњег рата веома осетљиву тачку у одбрани Америке. Немачке подморнице често су на жалима Флориде искривале екипе саботера, које су причиниле доста муке америчкој обалској стражи. Друге су торпедовале сваки већи амерички брод. Обавештајне службе биле су збуњене. Како су такви напади могли имати успех, када су стално стотине авиона патролирали поред америчких обала. Сви напори остајали су узалудни.

Први озбиљнији сигнал дошао је на Пали Бичу, морског купалишта америчке елите.

Пат О Конор, бармен локала „Харикен“, те вечери позвао је Џима Хенрија, професионалног агента, да седне у један мрачан кутак у дну бара и тихо му рекао:

— Можда сам на погрешном путу, Џиме, али ви сте ме замолили да обратим пажњу на госте. У последње време појављује се један сасвим необичан тип. Можда је безопасан, али говори многе ствари...

— У овом очајном тренутку сваки траг на који ми укажете добар је, — рекао је Џим.

— Ако је тако, ево о чему се ради — настави Пат. — Тај тип има око 50 година. Долази повремено. Има нељубазан израз и суров поглед. Ако мало попије, он није ведар као остали, већ је све дрскији. Никад није рекао нешто што би могло бити непосредно сумњиво, али су ме његове речи побудиле на размисавање. Последњи пут рекао ми је да се у редовима наше обавештајне службе налази само декурлија. Затим, је почео говорити о подморницама... Њихови бродови, рекао је он, тону један за другим, а они нису у стању да отирију подморницу која им чини сав тај белај.

Обавештајца је замишљено запалио поново цигарету и додао:

— Чудна је то прича Пат. Тешко је поверовати да би неки немачки шпијун био тако глуп да такве ствари говори јавно. Али, тај тип заслужује да мало више припазмона њега. Знате ли његово име и адресу.

— Како да не! — узвикну Пат. — Зове се Чарлс Петерс. Запослен је као домаћин у кући госпође Гифен.

— Ако је то она жена која је наследила велико имање са језером, онда је тешко наћи начин да јој се приближимо.

навештај сви су приметили да овај разговор дужи на разговор шифрине. Поставили су аутомобил са магнетофоном на суседном бојлу улице. Три дана доцније утврђено је да је продавац саопштавао Петерсу шифроване поруке које су садржавале податке о броју бродова који плове крај обала Флориде. То је био онај драгоцен податак.

У одређено време, 26 априла 1943 године, тридесет наоружаних људи продрло је са више страна у гисело нациста. Зидови су пробити решетке исечене, врата разваљена, а наоружани људи размислили се по лавиринту подземних ходника и подрума раскошне vile. Џим Хенри и поручник Брикс журили су претрљивањем домаћина Чарлса Петерса који је покушавао да задржи њихово продирање у кућу и омогући бекство својој гадарици. Када се Петерс физички одупро, Џим га је силом укљонио и ушао у салон где је госпођа Гифен слушала радио. Она је мирно дочекала два „провалника“ као да их је позвала на чај. Позвала их је да седну али су они одбили.

— Желели бисмо да вам поставимо неколико питања — рекао је поручник Брикс.

— Бићу срећна, ако би могла да вам пружим потребна обавештања...

— Шта знате о немачкој подморници у овом крају?

Поручник Брикс претварао се ако је веровао да ће овим изненадним питањем збуњити госпођу Гифен.

— Подморници? Драги поручниче ја о томе немам појма. Можда вас објасните ми то мало боље...

— Нисте ли и ви и ваш муж рођени у Немачкој?

— Неоспорно. Ја то никад нисам крила. Поносна сам што сам рођена у Немачкој, али се сада још више дичим што сам америчка грађанка. Млади човек, да вас тај неурачуљиви Хитлер није можда заплашио до те мере да сумњате у све Немце...

— Где је ваш бивши слуга Дитрих који је некада био домаћин у вашој кући?

— Дитрих? Немам појма. Отишао је сам, а где је сада ја не знам...

— Госпођо, морам да затражим вашу дозволу да претресем кућу.

— Ви и сами знате да је то незаконито, али шта да радим. Уосталом, судећи по галами коју чујем ваши момци то већ раде. — додала је она у саркастичном тону.

Крај

Позвали су је да крене с њима. У тренутку када су стигли до подрума, попустила је и последња шарка пред људима. У једном углу просторије која је била претрпана буралдима са мазутом седео је Чарлс Петерс пред кратком

таласним отпремником и слао знаке. Видели да је изгубљен, дочекао је револвер који је отајао пред њим, али су га предухитрили три лица која је испалио Џим Хенри.

Смрт домаћина њене куће одузела је хладнокрвност госпођи Гифен. Клонула је. Џим Хенри и поручник Брикс одвукли су је до њене собе и наставили да испитују.

— Можда бисте нам сада хтели да испричате нешто о тајанственој подморници. Јасно је да су бурда са мазутом и радионица за отправке намењени немачкој подморници. Ваш слуга Петерс преко радија алармирао је људе у подморници. Недавно смо сазнали да је ваше језеро спојено са океаном једном пловном реком. Да ли је оно исто тако служило и као база за снабдевање других подморница?

Укочена погледа госпођа Гифен није одговарала.

— У реду госпођо, али ће сада вашим штићеницима следовати нарочито припремљена посланица. Бомбама ћемо заустити језеро и нацисти нам неће умаћи Уштедећете себи многе непријатности, а можда ћете обезбедити и највишу милост, ако нам кажете истину.

Реч „милост“ била је и за ову околу Немци привлачна. Климнула је главом у знак да пристаје.

— Шта се догодило са Дитрихом?

— Петерс га је убио. Знао је сувише много и није хтео да нам више помаже. Сахрањен је у подруму.

— А са електричаром?

— Петерс га је изненадио у тренутку када је претуркао ствари у просторији у којој је смештен отпремник. И њега је убио.

Овај разговор прекинуо је један официр за радиовезу.

— Поручниче Брикс, радарска екипа нам јавља да у средини језера има неко велико чврсто тело.

— Пошаљите један бомбардер. Нацисти неће моћи да се извуку из клопке, јер је осека и вода је ниска, па неће моћи побећи у океан.

Неколико минута доцније чула се грмљавина бомбардера, а убрзо затим одјекнуло је шест експлозија. Док је госпођа Гифен путовала у центар обавештајне службе, једна екипа људи-жаба ронила је у језеру. У муљу су открили подморницу чији је оклоп био разорен дејством бомби. Међу командама гвожђа нађена су тела немачких морнара и официра, који су погнули или се отровали. Нека тела су раскомадана и нису могла да се идентификују. Госпођа Гифен осуђена је на 30 година заточења, али своју казну није издржала, јер се обесила у затвору.

ПЕГАЗ ТРАЖИ ХИДРУ

ЦРГА А.ОИШЕР

РАМОНЕ МИ ЈЕ ДАВАО ДИРЕКТИВЕ ПРЕКО РАДИЈА ЈОШ НА ЗЕМЉИ, ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СПРЕЧИМ ЛЕТ ПЕГАДА. САДА МИ ЈЕ НАРЕДИО ДА ДОВЕДЕМ ПРОФЕСОРА. ДАО МИ ЈЕ ПОДАТКЕ ЗА ПРАВАЦ КРЕТАЊА.

КРАЈЕ ЈЕ ВРЕМЕ ДА СТИГНЕМО НЕКУДА, ДИСАЊЕ МИ ЈЕ ВЕЋ ОТЕЖАНО.

ЛЕПО ЈЕ У ЗНАШ ЛИ ТИ ГДЕ ОВДЕ, САМО ДА ТРАЖИМО КУДА САДА? РАМОНЕ?

НЕ СМЕМО ДОЗВОЛИТИ ДА НАС УХВАТЕ. БРЖЕ ЗА МНОМ.

НИЈЕ СЕ ЗБУНИЛА

УЛАЗНИ ВЕНТИЛ! ШТА ЛИ СЕ НАЛАЗИ ИЗА ЊЕГА.

ЛЕПО НЕ ПРЕСТАЈЕ НАМ НИШТА ДРУГО НЕГО ДА ГА ПОТРАЖИМО. ЈО ПРЕ ТОГА СЕ МОРАМО ПРЕУШИТИ У РЕДИМО... ПАЗИТЕ ПРОФЕСОРА, ОВИ НАМ ДОЛАЗЕ КАО ПОРУЧЕНИ.

УХВАТИТЕ ИХ!

НЕ МОЖЕМО ДОЗВОЛИТИ ДА НАС УХВАТЕ. БРЖЕ ЗА МНОМ.

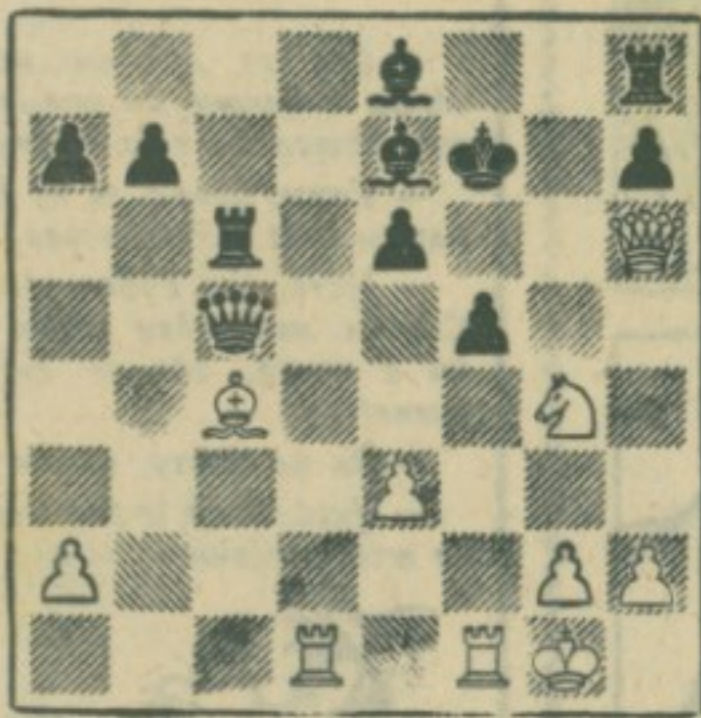

ВНО ХИДРЕ И ПЕГАДА! ОКАОНИКЕМО СЕ У РАКЕТУ.

Учимо шах

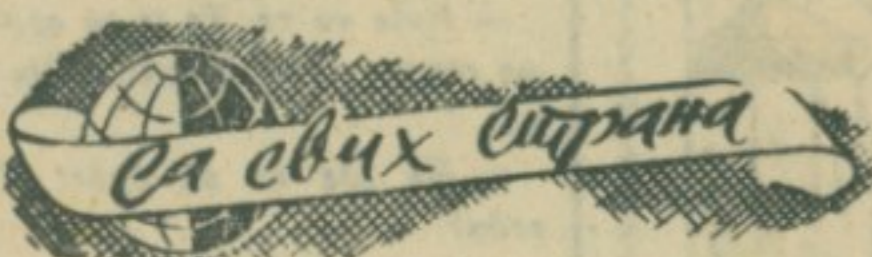
XC

Година 1904.
Бели је Пилсбери, црни Ласкер.
На потезу је бели. Он вуче и добија. Како?
1. Тf1:ф5+! Дf5:ф5
2. Тd1-ф1 Дf5:ф1+

3. Кг1:ф1 Ле8-д7
4. Дх6-х5+ Кф7-г8
5. Сг4-е5

Ласкер предаје. Могло је да повуче још који потез, али ништа га не би спасло.

ТРУТОВИ НИСУ „ТРУТОВИ“ — Два стручњака у Вирцбургу, у Баварској, установила су да трutowи нису баш „трutowи“ већ веома корисни и вредни створови. Сваки од њих је, како тврде ова два универзитетска професора после бројних огледа, у стању да замени у производњи меда 40 пчела радилица. До ових резултата дошли су захваљујући радиоактивном фосфору — 32 који су убризгали у нектар цвећа, и онда пратили кретање трutowа. Пошто су контролисали радиоактивни мед који су произвели трutowи, утврдили су да су они исто тако вредни па чак и вреднији од пчела радилица у разношењу провареног нектара кроз саће.

НАЈВЕЋА ВАЗДУШНА КОМПАНИЈА — Према писању британских листова највеће ваздухопловно предузеће у свету је совјетски „Аерофлот“ које је и једна од најмодернијих ваздушних компанија. По дужини линија налази се сада на првом месту са својих 360.000 километара, док је 1940 године имало само 160.000. На Западу најдуже ваздушну линију има „Ер Франс“ од 310.000 километара. Док „Ер Франс“ има само 160 путничких апарата, „Аерофлот“ има 800 великих модерних путничких авиона.

СУПЕР ТАНКЕРИ — У свету се све више граде цинковски танкери за превоз течних горива. Међу праве гиганте ове врсте спадају два супер танкера од по 73.000 тона који се граде у једном хамбуршком бродоградилшту. Предвиђено је да заплове 1962 године.

КЕНГУРИ — НАПАСТ — Кенгури су се у Аустралији тако намножили — има их око осам милиона — да претстављају велику опасност по пашњаке. У појединим крајевима, нарочито у југоисточном делу Аустралије, они су постали опаснији од зечева тако да су се власти обратиле за помоћ Великој Британији. Кенгури су се брзо размножили после уништавања зечева помоћу вируса миксоматоза. Међутим овај вирус штетан за зечева показао се изврстан за кенгуре. Сада британски научници траже средство које би уништило кенгуре а не би размножавало друге животиње.

НАЈБРЖЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ — Светски рекорд у брзини превоза држи Француска са 331 километром на сат. Француски возови који уопште развијају велике брзине држе га већ три године. Већина возова из Париза који иду према великим градовима у унутрашњости има брзину од преко сто километара на сат. Воз на линији Париз — Дижон креће се брзином од 129 километара. Париз — Ница сто километара. Дижон — Лион 118 километара на сат. Моторне локомотиве које вуку ове возове тешке су 144 тоне, а снага им је 4.800 коња.

РЕКОРД НА ПИСАЊОЈ МАШИНИ — Недавно је на сајму узорака у Базелу оборен светски рекорд у брзини писања на писањој машини. Швајцарац Вернар Хофман је постигао 16 откуцаја у секунди и на тај начин тучао сопствени рекорд од 1953 године у Монте Карлу.

НОВИ ПУТЕВИ У НЕМАЧКОЈ — У Западној Немачкој почели су да замењују подлогу на аутопутевима. Уместо подлоге која је досад била дебела 22 сантиметра, сада се ставља подлога дебела 55 сантиметара. Ови нови путеви могу да трају 40 година и да издрже знатно већи притисак. До пре 20 година сматрало се да је притисак од 2,5 тоне по точку нормалан. Сад пак код тешких камиона тај притисак износи и 14 тона по точку.

ТРИ ДАНА И ТРИ НОЋИ три чувара чувала су костиме јапанског балета када је гостовао у Њујорку. Наиме, костими су били тако скупшени да ниједан осигуравајући завод није хтео да пристане да их осигура.

ДА ДИ ЗНАТЕ?

НОВА ВРСТА БЕТОНА

Радиоактивна зрачења, рендгенски зраци и неутрони, имају особину да продиру веома дубоко у материју. Уколико је она гушћа и дебља они се теже пробијају. Зато се у установама где се врше опити са радиоактивним зрачењем граде дебели бетонски зидови који штите људе од ових смртоносних зракова.

Стручњаци се сада труде да изнађу још бољи грађевински материјал који ће спречити продирање ових зракова. Тако је у Француској направљен бетон од нарочитих руда, веома густ и тврд. Његови квалитети су такви да је довољан и упола тањи зид него

досада да би се спречиле радијације.

У ове бетоне се стављају магнетит, барит и друге руде познате по својој густини. Док је густина обичног бетона 2,32, магнетита је 4,95, а барита 4,10. Поред ових, за добијање тешког бетона, могу да се користе: лимонит, галенит, хромит и друге руде.

ПРОТИВ САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА

У оквиру велике акције против саобраћајних незгода, у Бечу је био организован „Дан саобраћајне безбедности“. Тога дана у подне био је прекинут читав саобраћај за три минута да би се сетило саобраћајних жртава. А читаво поподне сви аутомобили ишли су са упаленим фаровима.

РАДИОСТАНИЦА НАСТАВЉА ПРОГРАМ И БЕЗ СТРУЈЕ

Два америчка научника др Велс и др Лајтнер, професори физике и математике, тврде на основу чисто математичких прорачуна, да ће ускоро инжењерима бити могућно да направе радиостаницу која ће наставити програм и кад изгуби електрични извор. Ако антена буде предавала програм на фреквенцији тачно одређеној према својој величини, кажу они, наставиће то и после губитка извора енергије. Тај начин чак омогућује предавање извештаја са сателита ако му и батерије прегоре.

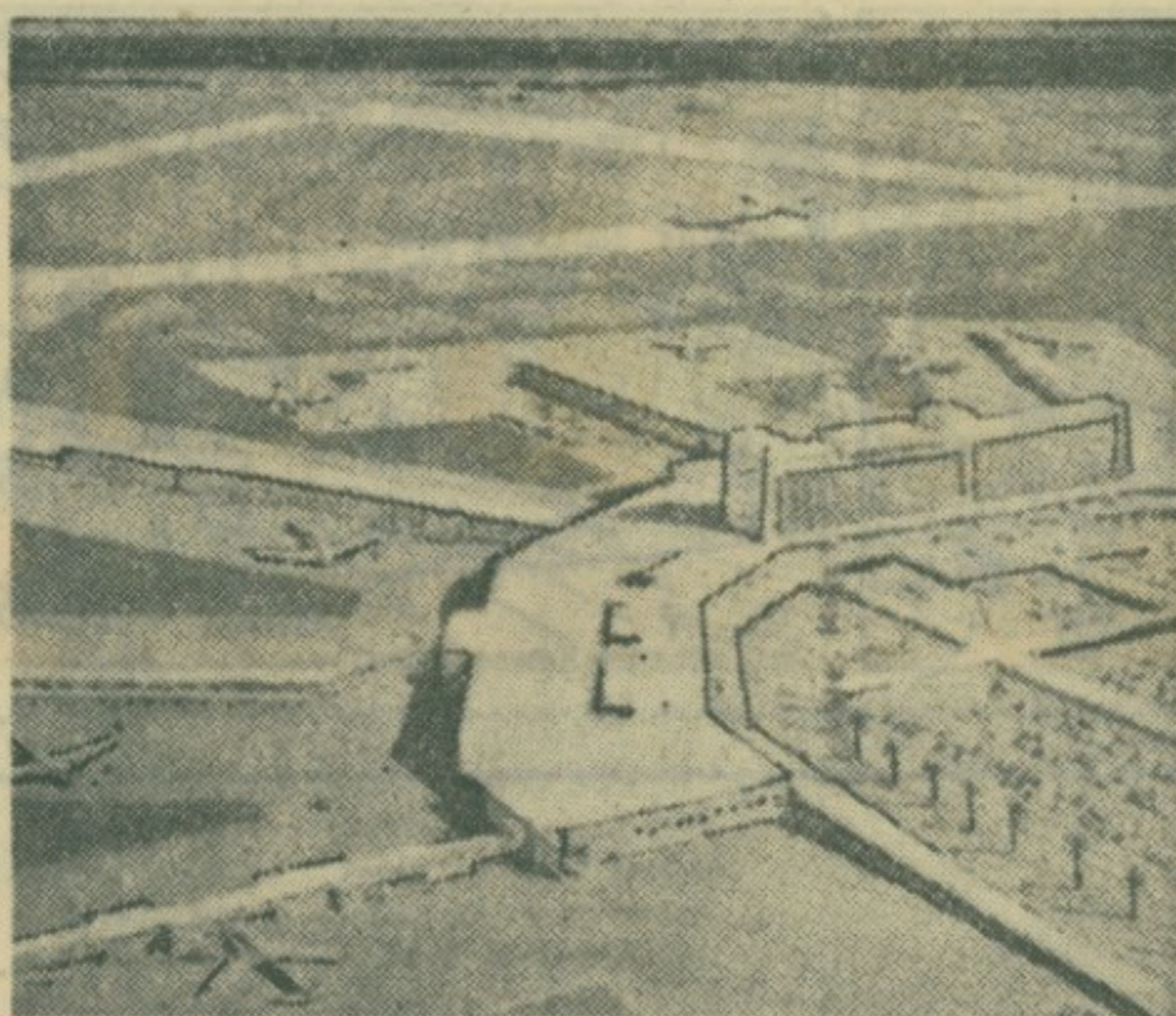
ТЕЛЕВИЗИЈА ПОМАЖЕ АСТРОНОМИМА

Телевизија ће се придружити телескопу на балону којим ће се вршити посматрање и снимање Сунца са великих висина. Телескоп од 30 сантиметара ће уз помоћ затвореног телевизијског система моћи да буде управљен ка Сунцу са удаљене контролне станице на Земљи. Телескоп-камера ће фотографисати 1/10 пречника Сунца. Слике добијене на овај начин биће прецизније јер на њих неће утицати бурна Земљина атмосфера.

НИКОТИН — ЈЕДАН ОД НАЈЈАЧИХ ОТРОВА

Колико је никотин јак отров говори оглед са пијавицом. Ако се на коку великих пушача стави пијавица она после неког времена угине и падне са тела услед дејства никотина из крви. Количина никотина у крви после 20 попушених цигарета у току 7 сати износи 0,14 мг на један литар крви, а смртна доза је око 60 мг.

У хотелу изнад аеродрома...

Мала млазни авиони стварају неподношљиву буку хотел који се гради изнад пристанишне зграде на Интернационалном аеродрому у Мајамију постаће оаза мира и тишине. Две стотине педесет и шест соба у хотелу имаће просторне прозоре и климатске уређаје који

филтрирају звук. Иначе, зграда Мајами аеродрома биће највећа зграда на свету, са површином од 2,878 јутара. Зграда је лучног облика и дуга 900 м. Простор за паркирање примаће 5.000 аутомобила. Ова зграда аеродром ће бити завршен.

... млади афрички слонов и обично спавају стојећи или на слоњени на дрво, док

... стари Јермени знали су да справљају бутер. Они су га првобитно употребљавали за мазање коже и косе, а не за јело. И Скити су справљали бутер од кобињег млека.

... читаво издање знамените Дарвинове књиге „Постанак врста“ продато је истог дана кад је изишло из штампе. Исто се догодило и са још две његове књиге: „Способност кретања у биљака“ и „Кишне глесте“.

старији спавају и лежећи, и то обично на тај начин што главу положе на какав мравињак.

... потомство само једног пара мољаца може годишње да уништи по 40 килограма вуне.

... проналазак пива у Европи приписује се легендарном фландрском краљу

... „коњски реп“ је национална фризура жена с Гренланда.

... гармонд, назив за штампарска слова величине 10 типографских тачака, потиче од имена француског дивца слова Клода Гармонда.

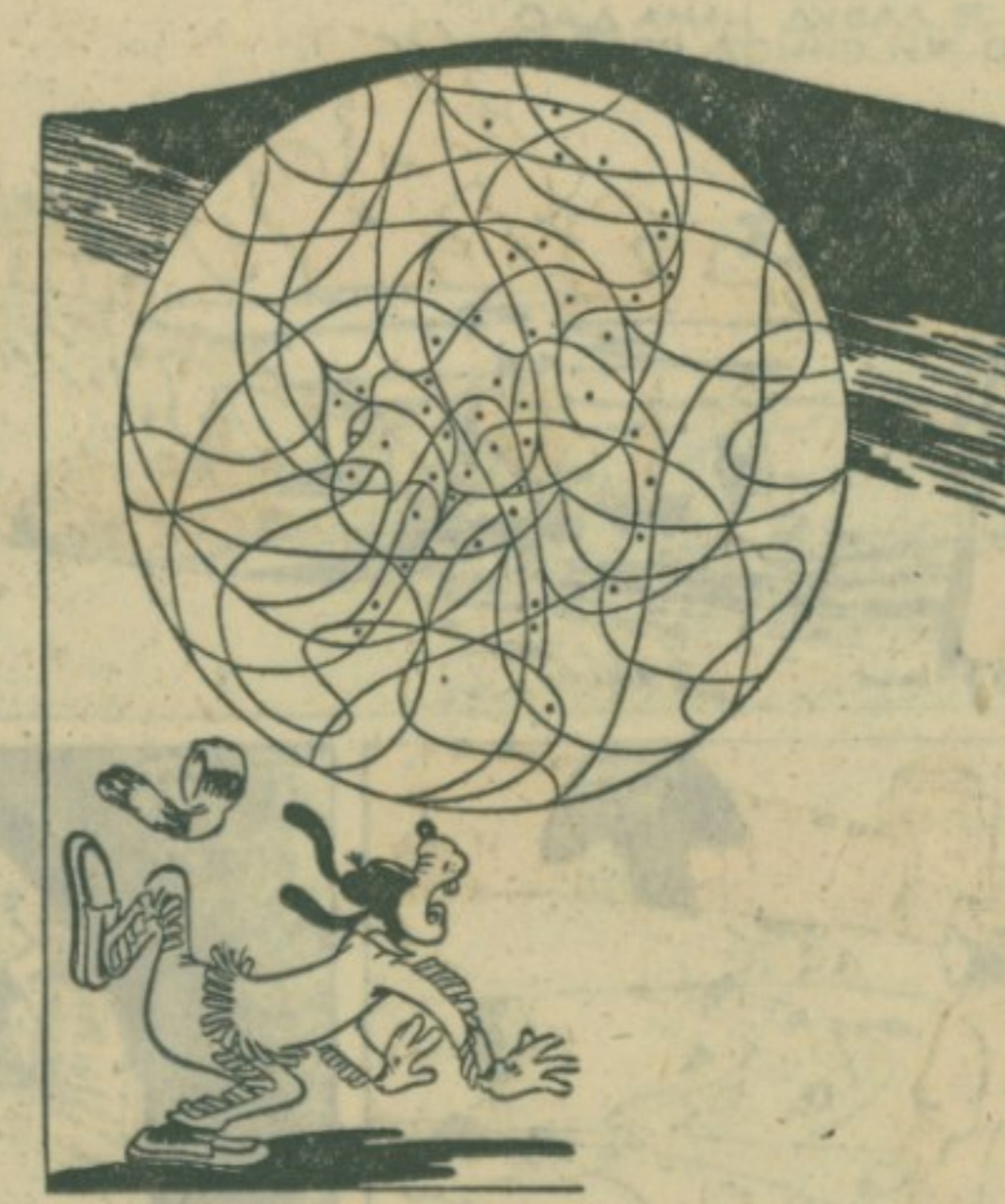
... мајмун гибон замочи руку у воду, а затим лике прст по прст и надланицу. То је једини начин на који гибон пије воду.

... колаче сличне нашим крофнама правили су још стари Римљани и навигали су их куглицама.

... у Бајкалско Језеро утиче 336 мањих и већих река, а из њега истиче само једна: Ангара.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Привиђење на Месецу

Шља се једне ноћи много уплашио угледавши на Месецу једну сидушту. Питате се сигурно шта је то било.

КАКО СУ ТО УРАДИЛИ

Један сељак је пошвао да източи воду. Са собом је понео два бурета једно од пет а друго од три литра. Успут је наишао на другог сељака који је имао једно бурет од осам литара пуно воде. Пристао је да да првоме сељачу половину воде, али је било потребно да одмери четири литра помоћу ових бурети која су имали три ручице. После дужег размислања сељаци су најзад у томе успели. Како?

Ево како су сељаци прецизније източили воду из једног бурета у друго одмерили четири литра.

	3 л.	3 л.	3 л.
I	3	0	0
II	2	0	0
III	3	2	1
IV	5	2	0
V	6	0	2
VI	1	0	2
VII	1	4	3
VIII	4	4	0

ШАЉИВИ ЗАДАЦИ

Један човек је полако ишао од Београда путем за село Вишњицу. Код старог моста, који се зове Ростипу-прија, сусретну га десет баба. Свака је носила девет врећа, у свакој врећи по девет мацана. А свака мацка имала је десеторо мацана. Срачунајте колико је њих ишло за Вишњицу.

(Ишао је овако човек јер су се бабе враћале из Вишњице).

★
Да се обари једно јаје потребно је шест минута. Колико минута треба да би се обарило шест јаја?
(Опет шест минута ако се ставе у исто време).

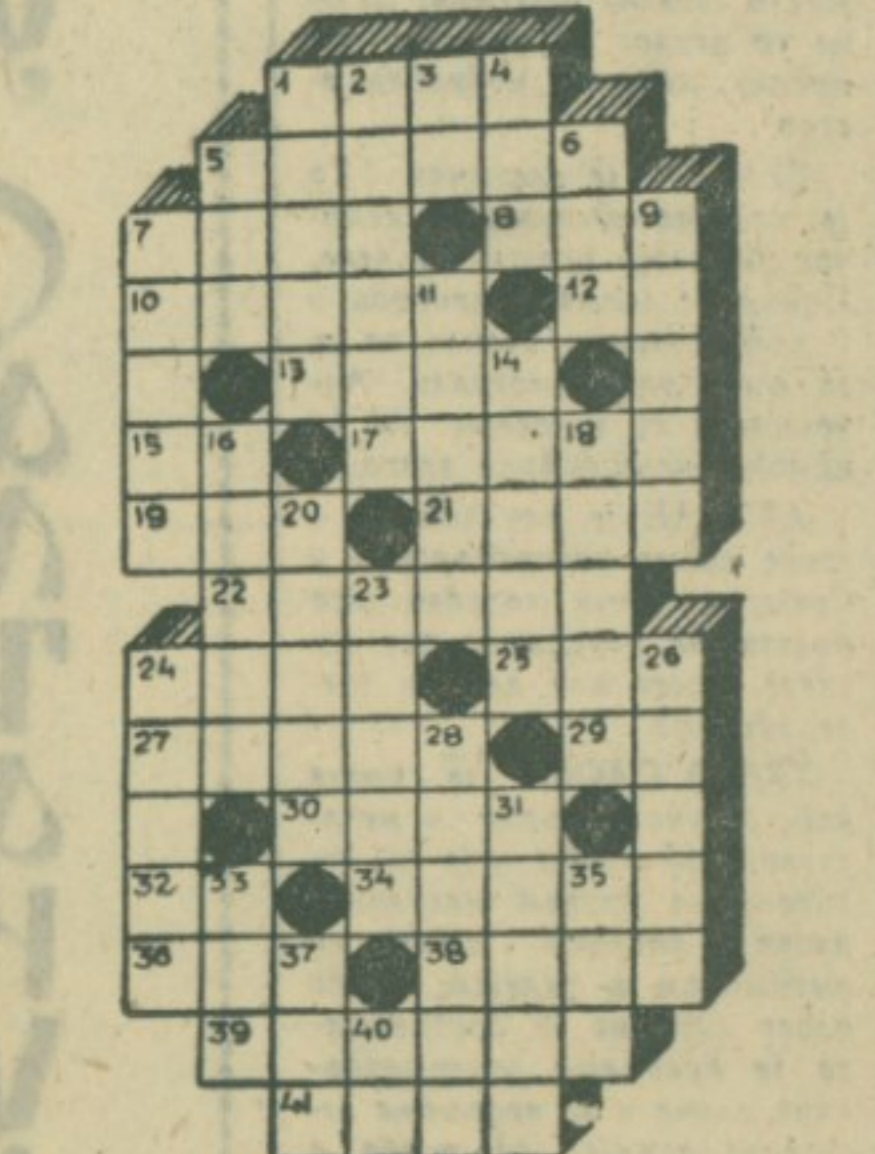
РАЧУНСКИ ЗАДАТАК

Душко и Вошко пребројавају своје новце, па Душко каже Вошци:
— Дај ми један динар па ћемо обојица имати подједнаке суме.
— Дај ти мени четири динара — одговори Вошко, па ћу ја имати двапут колико ти.
Колико је новца имао Душко а колико Вошко?
Душко је имао 14, а Вошко 18 динара.

Водоравно: 1) лука на Јадрану; 2) пролажење; 3) савез; 4) град у Француској; 5) војина; 6) нота; 7) одблењање на дрвету; 8) сугласник и самогласник; 9) затвор, апс. (стр.); 10) престојница старе Арголиде; 11) врста женске капе; 12) град у САД; 13) река у Русији; 14) прна хрела; 15) језеро у Финској; 16) мена за покривање; 17) неопелена; 18) врста першуна; 19) река у Африци; 20) река у СССР; 21) лице из Дизнијевих стрипова; 22) врста повоћа; 23) месечна отплата.

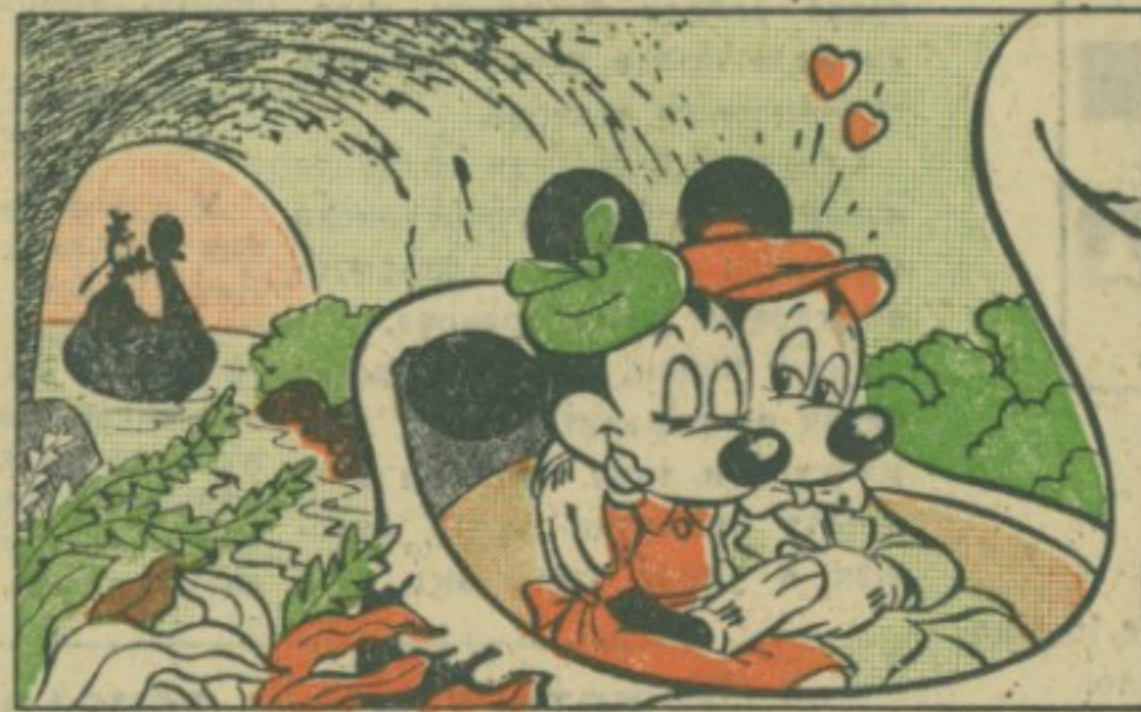
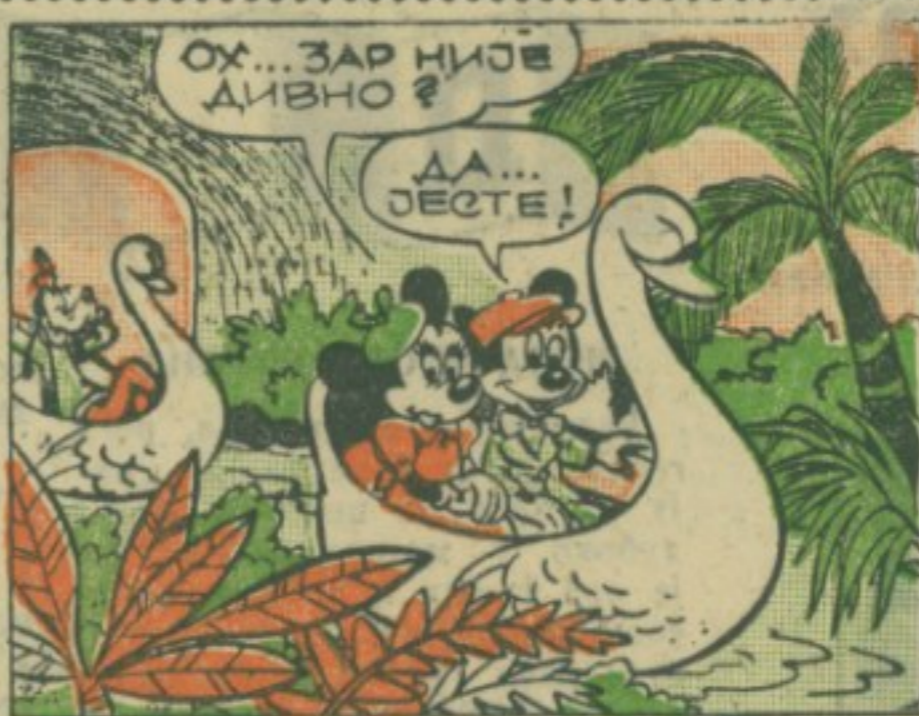
Усправно: 1) један спортиста; 2) поватарска биљка; 3) скраћеница за „слично“; 4) лео змија; 5) двоје; 6) лео грађевине; 7) врста кичмењаци; 8) спортски реквизит; 9) највећа алтермија; 10) лео града (множ.); 11) хемиски елемент; 12) музичка лествица; 13) назив за богатства у народним песмама; 14) врста гуштера; 15) кућно име; 16) врста дугорогог папагаја; 17) саставина УАР; 18) страна женског име; 19) птица певачица; 20) сова; 21) јужно воће; 22) нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ли; 2) Јорк; 3) Севење; 4) тил; 5) ата; 6) уца; 7) ужад; 8) бу; 9) Лета; 10) Палова; 11) Пива; 12) бојнице; 13) Мате; 14) по; 15) Адеп; 16) соф; 17) тек; 18) ола; 19) Такома; 20) оца; 21) ла.

Усправно: 1) лов; 2) Ири; 3) Јела; 4) Књажевац; 5) еспрут; 6) етапа; 7) Тур; 8) ара; 9) улози; 10) апотекар; 11) Диет; 12) балет; 13) епола; 14) мав; 15) оба; 16) Сома; 17) Кит; 18) ова.

НЕ ЗНАЈУ

— Све се мислим нешто, Мики и никако да решим, па сам дошао да тебе питам.
 — Кажи, Шило, ја ћу да ти кажем, ако будем могао...
 — Јесте, ако будем могао...
 Слушај, кад један човек скочи с моста, где је он кад скаче?
 — Па на мосту, ваљда!
 — Није. Тамо је био пре него што је скочио.

— Онда је у ваздуху...
 — Није ни то. То је за време скока. — ме понушта Шило.
 — Па где ће да буде? У води?
 — Опет није. То је пошто је већ скочио, — не да се Шило.
 — Па где је онда, дођавола! — излуди Мики стрпљивошћу.
 — Е, то не знам ни ја и то ме много мучи, па сам дошао да тебе питам.

ПИТАЊА и одговори

Шта је подробац?
 Ко је доказао да је сумпор елемент?
 Шта значи реч амосан?
 Како је то тврдо олово?

ОДГОВОР:

ПОДРОБАЦ је ко Вуку блучај када неко не поједе све јело што за је усудо, или што му је усудо: например, оставио подробац у чанку.

Приповиједа се, каже даље Вук, да је некаква млада, кад јој је гост појео све јело стао да вребе и зделу, насула поново јела и рекла: „како сам доведена, није ми жћела (здела) озребена, „ја он на то рекао: „И ја како сам постао није ми подробац остао“.

СУМПОР је елемент. То је доказао француски хемичар Лавоазје крајем 18 века. Пошто се јавља у природи и у елементарном стању, то су га људи рано упознали. Алхемичари су веровали да ће помоћу њега добити злато.

АЛОСАН је реч која се у старо време употребљавала у Срему а значи молудео што долази од веровања: але му узеле намет или але му узеле здравље.

ТВРДО ОЛОВО је назив који се употребљава у металургији за олово које је легирано са другим металима: олово и антимон, олово са антимоном и калајем. Тврдо олово најчешће се употребљава за прављење акумулаторских плоча и за прављење легуре за лежаје: од олова с антимоном и калајем. Ако се томе дода нешто арсена, који олакшава топљивост и даје тврдоћу, онда се употребљава за израду штампарских слова.

БАЈКА О ЦАРОУ САДТАНУ

ОДЛЕТЕ ЛА ЛАВУА ПТИЦА А ЦАРЕВИТ И ЦАРИЦА. ИСТИНА ЈЕ, БОЖЕ ЦЕЛА, ПРЕНОМИШЕ И БЕЗ ЈЕ ЛА ЗОРА СВИТЕ, ЗОРА РУДИ ЦАРЕВИТ СЕ ПРВИ БУДИ...

И ВАЖИЛЕН ОН УВЕЛИКО... — КАД ЈИ ОВА ВАРОШ НИКОГУ? БИЛИ: ГРАД СЕ ПРЕД ЊИМ ШИРИ А У ГРАДУ-МАНАСТИРИ, КУЛЕ ЈАКЕ БОЈЕ ТАВНЕ, ЗВОНЕ ЦРКВЕ ПРАВОСЛАВНЕ...

БУДИ МАЈКУ ОН ЛАГАН, ОНА ВРИСНЕ! — НЕМОЈ, НАНА, ТО ЈЕ ЛАВУД НАМА ДАО, ШТО МИ СИНОВ ОБЕГАД...

ГРИДОН С МАЈКОМ ПУТЕМ ХОДИ, ПУТ ИХ ПРАВО ГРАДУ ВОДИ

У ГРАДУ ИХ ДОЧЕКУЈУ ПОКЛИЦИ СЕ ПЛАСНИ ЧУЈУ,